

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Nové trendy v trávení volného času mládeže

New trends in leisure time of young people

Petr Brand

Vedoucí práce: PhDr. Daniela Nováková

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Informační a komunikační technologie – Pedagogika

Praha 2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Nové trendy v trávení volného času mládeže vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 14. 4. 2016

.....

Petr Brand

Poděkování

Rád bych poděkoval PhDr. Daniele Novákové za podporu při zpracování, užitečné rady a konzultace, které mi v průběhu zpracování udělovala a pomohla mi k vypracování této bakalářské práce. Dále chci poděkovat vedení a studentům střední školy BPA-Praha, s.r.o., která mi umožnila provést šetření pro praktickou část bakalářské práci. Velké poděkování také patří mé rodině a přátelům, za jejich podporu a zázemí, které mi poskytli v průběhu vypracování této bakalářské práce.

ANOTACE

Tato práce souhrnně popíše volný čas z historického pohledu, jeho vývoj a proměny vnímání společností a popíše stručně pohled mladých lidí na volný čas. V druhé části práce budou teoretické poznatky zhodnoceny v průzkumu, který se zaměří na vnímání volného času vybrané skupiny mladých lidí. Snaží se poskytnout souhrnný přehled preferovaných aktivit, kterým se věnují, jejich vnímání volného času. Nastíní nové trendy v trávení volného času a představí několik moderních volnočasových aktivit, kterým se lze v dnešní době věnovat.

KLÍČOVÁ SLOVA

Volný čas, mládež, volnočasové aktivity, nové trendy

ANNOTATION

This work will be a summary description of leisure time from historical look, its evolution and changes of social perception and consicely describe a young peoples overview of perception of leisure time. In the second part of this work the theoretical knowledge will be used in research, which will be focused on perception of leisure time of chosen group of young people. The work outlines new trends of leisure time activities and will introduce a few modern leisure time activities which can be paid nowadays.

KEYWORDS

Leisure time, free time, new trends, young people, free time activities

Obsah:

1	Úvod.....	7
2	Volný čas a jeho historické proměny.....	8
2.1	Volný čas podle Joffre Dumazediera.....	8
2.2	Volný čas druhé poloviny 20. století.....	9
2.3	Volný čas a práce.....	10
3	Mládež a volný čas.....	12
3.1	Média.....	12
3.2	Sdružování se.....	13
3.3	Období dospívání.....	13
4	Škola a volný čas.....	15
4.1	Jednorázové aktivity.....	15
4.2	Pravidelná zájmová činnost.....	16
5	Zařízení pro volný čas.....	17
5.1	Zařízení pro volný čas v rámci školy.....	18
5.2	Zařízení pro volný čas mimo školu.....	18
5.3	Celostátní zařízení volného času.....	19
5.4	Organizace a sdružení.....	19
6	Pedagogika volného času.....	21
6.1	Cíle výchovy ve volném čase.....	21
6.2	Obsah výchovy ve volném čase.....	21
6.3	Metody výchovy ve volném čase.....	22
6.4	Prostředí pro výchovu ve volném čase.....	23
7	Praktická část.....	24
8	Záměr výzkumu a jeho cíle.....	25
8.1	Dotazníkové šetření.....	25
8.2	Vybraná skupina mládeže.....	26
9	Nové trendy ve volnočasových aktivitách.....	27
10	Vyhodnocení dotazníkového šetření.....	28
10.1	Kolik Vám je let?.....	28
10.2	Kolik volného času máš?.....	29
10.3	Trávíš volný čas samostatně, nebo s někým?.....	31
10.4	Trávíš volný čas společně s rodiči, nebo s partou?.....	33
10.5	Vyber 3 aktivity, které děláš ve svém volném čase.....	35
10.6	Vyber 3 aktivity, které bys rád dělal ve svém volném čase.....	37
10.7	Geocaching.....	39

10.8	Laser Game	40
10.9	Escape Game.....	42
10.10	Pikniková místa.....	43
11	Závěr.....	46
12	Seznam použité literatury a informačních zdrojů	48
13	Seznam příloh	49

1 Úvod

Problematika volného času je v současné době stále neucelená. I když lze volný čas spatřovat v předchozích obdobích (antické Řecko, období renesance), jeho masivní rozvoj a s tím související výzkumy se objevují až v 19. a 20. století a pokračují i dnes ve 21. století. Společnost si čím dál více uvědomuje význam volného času. Vývojem nových technologií a snižování pracovní doby se setkáváme s mnohem větším množstvím volného času, než to mu bylo dříve. Smysluplné vyplnění aktivitami, které povedou k relaxaci, seberealizace a sebezdokonalování je v dnešních dobách velmi důležité.

Cílem této práce je stručný pohled na volný čas, pokus popsat proměnu volného času v posledních několika desetiletích a trendy jeho vývoje a nastínění nových možností v trávení volného času dnešní doby. Pohlédnutí na organizaci volného času v českých zemích od 60. letech 20. století. Přiblíží pedagogický přínos volného času, jakým způsobem lze vést mládež k dobře strávenému volnému času. Popíše mládež z hlediska vývojové psychologie.

V praktické části bude popsána metoda výzkumu a k tomuto účelu vybraná skupina respondentů. Dále se dotazníkovým šetřením stručně zaměříme na vnímání volného času a znalost některých vybraných volnočasových aktivit, které jsou populární a běžně dostupné jak pro pravidelnou činnost, tak i pro činnost příležitostní. Výsledek šetření bude zároveň diskutován se získanými teoretickými poznatky.

2 Volný čas a jeho historické proměny

Pojetí volného času lze chápat z několika hledisek. Řada sociologů se snažila definovat volný čas jako takový. Terminologie volného času není dosud přesně stanovena. Většina autorů posledních několika desetiletí vychází vesměs ze stejného základu, liší se pouze mírou konkretizace základního pojmu.¹

2.1 Volný čas podle Joffre Dumazediera

Celkově vymezení volného času v životě člověka představuje základní předpoklad k jeho dalšímu zkoumání. Joffre Dumazediera (Francie, 1915-2002) pokládá volný čas jako bezprostřední součást pracovního procesu.² Byl to právě Joffre Dumazediera, kdo se zamyslel nad volným časem v dobách renesance, kdy se společnost členila na šlechtu a poddané. Nerovnoměrnost volného času mezi těmi, kdo nepracovali (šlechta) a těmi, kteří pracovali prakticky celý den (poddaní), je na první pohled jasný, na druhou stranu nelze chápat volný čas šlechty v pravém slova smyslu. J. Dumazediera proto přisuzuje důležitost vztahovat volný čas k práci. Nelze hovořit o volném času, když není práce. Pokud šlechta nepracuje, je to z toho důvodu, že práci za ni vykonává někdo jiný. Tito privilegovaní jedinci tedy volný čas tráví z nutnosti. Může se vytrácet jeden z hlavních faktorů volného času, a to dobrovolnost a osobní zainteresovanost (“to se mi líbí”). Oproti tomu je pracující lid, převážně rolníci, omezen na charakter práce. Práce v agrární společnosti je podmíněna ročním obdobím. Když je teplé počasí, pracuje se prakticky po celý den, v chladném období se téměř nepracuje. Toto omezení pracovní doby je opět porušením podmínky dobrovolnosti, kdy si rolník nemůže přímo určovat svůj volný čas, je mu převážně určen ročním obdobím a v neposlední řadě i společností. Církevní společnost totiž nabízela spoustu volna, převážně prostřednictvím svátků. Takové volno ale opět mělo svůj konkrétní charakter počínaje společenskými tradičními událostmi, konče církevními tradicemi. Tyto dny byly pevně stanoveny a člověk si je nevybíral, volný čas mu byl „nařízen”.

Z této skutečnosti vyplývalo několik zásad, které J. Dumazediera považuje jako stěžejní pro definici volného času:

---

¹ HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5, s.13

² Sociologický časopis/Czech sociological review: Dumazedier J.: Volný čas [online]. 1966, 1966(3) [cit. 2016-03-15], s. 443-447

1. Volný čas osvobozuje od činností, které nám jsou ukládány povinnostmi pracovními, rodinnými, společenskými. Svobodná vůle vybrat si vlastní činnost nám umožňuje přestat myslet na povinnosti, odreagovat tělo i mysl. „Dělám něco, protože chci, ne, protože musím“. Volný čas oprostuje jedince od závazků, které ukládají instituce pracovní, školní, rodinné. Charakter se ale mění v momentu, kdy se činnost ve volném čase stává profesionální činností (sportovec amatér se stane profesionálem). Nelze to brát jako volný čas i skutečnost, že činnost jedince uspokojuje.
2. Volný čas je nezajímavý. Znamená to tedy, že nemá zistný charakter. Vykonávali-li činnost za účelem výdělků, můžeme se bavit o tom, že nás činnost uspokojuje, ale nelze to považovat za volný čas. Do sporu se dostaneme v situaci, kdy nás činnost uspokojuje a výdělek je pouze příležitostný (rybář, který uloví rybu a prodá ji, zahrádkář, který ve volném čase pěstuje plodiny pro svou obživu). Tomuto stavu J. Dumazediera říká napůl volný čas.
3. Volný čas má hédonistický charakter. Tento čas má především člověka bavit. Možnost najít si činnost, která jedince baví a nevyplývá z profesních povinností, rodinných nebo společenských závazků, je bezesporu jedním z nejpodstatnějších rysů volného času. Činnosti si vybíráme na základě našich přání a tužeb, činnosti, o kterých můžeme říct „to se mi líbí, to mě baví“. Hledání štěstí a blaha je ve volném čase důležitým faktorem.
4. Volný čas uspokojuje osobní požadavky. Osobní rozvoj a uspokojení přání a tužeb ve volném čase je jednou z možností, jak se vymanit ze stereotypu společnosti, práce, rodiny a školy. Slouží někdy jako obrana před světem, ve kterém žijeme, umožňuje uchýlit se k vlastnímu prožitku reality. Mnohdy je to jediný způsob, jak se zbavit nudy a rutiny vyplývající z profesních povinností.

2.2 Volný čas druhé poloviny 20. století

Měl-li se volný čas a jeho koncepce od něčeho odrážet, byl to tehdejší školský systém (období po druhé světové válce). Výchova byla převážně směřována do školy, od toho se odvíjela i terminologie, která rozdělovala výchovu mimotřídní a mimoškolní. V obou případech se jedná o srovnání s institucí (školou). Širší pochopení volného času to ale nenabízelo a o komplexnosti volného času dětí a mládeže vypovídalo jen málo.

Postupem času (druhá polovina 60. let) se objevuje pojem výchova mimo vyučování. Akceptuje skutečnost, že volný čas může být vymezován ne vůči škole, jako instituci, ale vůči vyučování, jako činnosti. Takto uvědomovaný pohled na volný čas může již nabídnout i

konkrétnější rysy, mezi které patří výchova mimo povinné vyučování (školní docházka), uskutečňována ve volném čase a prováděna nějakými institucemi (školní družina, zařízení volného času). V tomto pojetí lze vidět, že se volný čas začíná vědomě vymezovat vůči určitým povinnostem (školní docházka, práce).

Devadesátá léta 20. století mohou být považována za předěl³. Rozsah volného času se zvětšil natolik, že jeho význam si uvědomovali nejenom jedinci, ale i společnost. Mimo jiné se stal zájmem i komerčního sektoru. Výchovné zhodnocení volného času bylo již aktivním předmětem zkoumání. V tomto směru se objevují nové pojmy, které jsou aktuální a zahrnují výchovný systém jako takový a jsou schopny obsáhnout prakticky celou oblast vzdělávání v lidském životě. Formální vzdělávání jako první pojem zahrnuje veškeré vzdělávání, které zajišťují školy, a je podporován státem. Neformální vzdělávání jako druhý pojem zahrnuje veškeré vzdělávání nad rámec formálního vzdělávání. Zde lze naléznout právě zařízení pro volný čas a další instituce. Různé volnočasové aktivity a činnosti, které jedince obohacují o dovednosti, nebo rozvíjí zájmy, patří právě do neformálního vzdělávání. Třetím pojmem je vzdělávání (v tomto směru spíše učení) informální. Jedná se o zkušenosti získávané každodenním životem. Učení probíhá interakcí v situacích běžného života, dochází ke každodennímu kontaktu s okolním prostředím. Toto učení jako jediné (oproti formálnímu, nebo neformálnímu) není organizované, bývá nahodilé a nelze ho příliš (nebo vůbec) institucionálně koordinovat.

2.3 Volný čas a práce

Význam provázanosti volného času s prací je zřejmý i ze studií v českých zemích v 60. letech minulého století.⁴ Pracovní nasazení dělníků je důležité pro tehdejší ekonomiku. Ruční práce, obsluha strojů, potažmo veškerá práce, kde je zapotřebí lidská ruka, je závislá na pracovní době. Ekonomický význam pracovní doby je nezanedbatelný.

Antonín Červinka⁵ v 60. letech 19. století shrnul spojení práce a volného času jako problém spíše ekonomický. Pracovní doba, která byla stanovena na 48 hodin týdně a zabírala i sobotu, nenabízela mnoho prostoru na trávení volného času. Volná neděle dále znamenala

---

³ HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. Pedagogika volného času. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6.

⁴ FRANC, Martin a Jiří KNAPÍK. Volný čas v českých zemích 1957-1967. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Šťastné zítřky (Academia), sv. 8. ISBN 978-80-200-2229-5, s. 18

⁵ ČERVINKA, Antonín. Práce a volný čas. 1. vyd. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1966.

jediný možný čas na domácí práce. Rozložení pracovních povinností mužů a žen navíc vytvářelo značný rozdíl ve prospěch mužů, ženy zastávaly většinový podíl v domácích pracích.

Přesto docházelo ke zkracování pracovní doby postupně na 40 hodin týdně. Umožňoval to převážně technický rozvoj, zkvalitňování podmínek na pracovišti (menší hluk) a mnoho dalšího, co zlepšovalo efektivitu práce. Ke splnění limitů výroby docházelo rychleji. Tendence zvyšování efektivitu práce je jedním z trendů, který je stále aktuální. Dalším významným rozšíření volného času bylo zkrácení pracovního týdne na pět dnů, nově tedy přibyla volná sobota. V neposlední řadě byl zaváděn směnný provoz ve výrobě, což umožňovalo dodržet dlouho celkovou pracovní dobu, ale ta v praxi byla rozdělena mezi dvě skupiny pracovníků.

Potenciál pro zvyšování množství volného času nebyl jenom ve zkracování pracovní doby. V mimopracovním čase⁶, který patří do volného času, ale stále se váže na určité povinnosti (domácí práce, cesta do zaměstnání), bylo mnoho možností, jak snížit zátěž mimopracovních povinností. Především rozvoj různorodých služeb umožňoval zvládat každodenní činnosti v kratším časovém úseku a prostor pro volný čas opět rostl. Další oblastí je doprava do zaměstnání. Dojíždění hromadnou dopravou i několik kilometrů zabíralo velké množství času. Dostupnost vlastního automobilu nebyla taková a lidé byli odkázáni na veřejnou dopravu, autobusové a vlakové spoje. Výrazné zlepšení dopravní situace nastalo při masovém rozšiřování dostupnosti automobilu. U automobilové dopravy je potřeba zmínit, že nejenom zlepšila cestování do zaměstnání, ale umožňovala cestování obecně. Spolu s možností vycestovat do zahraničí se otevírala nová oblast trávení volného času⁷.

---

⁶ ČERVINKA, Antonín. Práce a volný čas. 1. vyd. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1966, s. 13

⁷ FRANC, Martin a Jiří KNAPÍK. Volný čas v českých zemích 1957-1967. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Šťastné zítřky (Academia). ISBN 978-80-200-2229-5, s. 129

3 Mládež a volný čas

Volný čas mládeže je specifický a lze konstatovat, že mládež má volného času mnohem více než pracující člověk. Mladí jsou mnohem méně svázáni s pracovními povinnostmi (pokud vůbec nějaké mají) a nutnost naplnění volného času je zde zřejmá. Mladí nemusí mít ještě vybudované hodnoty volného času, a tudíž hrozí, že volný čas nebudou umět hodnotně trávit.

Základ pro plnohodnotné trávení volného času začíná v rodině⁸, kde se setkávají s prvními volnočasovými aktivitami. Role rodiny se v současné době rychle proměňuje, již není privilegovaným prvkem v socializaci, ale proniká zde i vliv blízkého i širšího okolí. Vztahy v rodině mají tendence oslabovat, mládež opouští rodiny dříve stejně tak i rodiče mají menší zájem na kvalitě a způsobu trávení volného času svých dětí.

3.1 Média

Velikou úlohu v trávení volného času mladých lidí hrají média. Rozmach technologie a mediálního vlivu celkově na společnost je nepřehlédnutelný. Nízké návyky a nedostatečná schopnost volný čas smysluplně trávit dává prostor pro, kde sledování televize, poslech rádia a brouzdání po internetu nabízí konzumní způsob zábavy. Využívání volného času se tak stává z velké části i pasivní záležitostí a díky mediálním technologiím se mladí lidé čím dál více „nechávají bavit“⁹. Sledování televize ve volném čase zaujalo velkou úlohu již od rozmachu televizoru v předešlých několika desetiletích. Ještě větší rozmach rozkvět zažila mobilní komunikace a elektronické technologie (počítače, internet), které se během posledních 20 let staly nedílnou součástí každodenního života. Především samotná komunikace, jako nejvýznamnější součást života mladých lidí, prodělala ohromný rozvoj s příchodem mobilních telefonů, internetu a v dnešní době stále více působících sociálních sítí. Mládež má přístup k informacím ze světa dospělých i mladých z celého světa, často se může i na vytváření mediálního obsahu sama podílet. V současné době to nabízí jednu z nejnadanějších možností trávení volného času. K moderním technologiím mají v dnešní době přístup i nejmenší.

Moderní technologie ale s sebou přináší i negativní jevy. Šíření násilí, pornografie a dalších negativních jevů je faktor, který nelze ponechat bez povšimnutí. Dítě v rámci rodiny

---

⁸ HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5, s. 56

⁹ ČERVINKA, Antonín. Práce a volný čas. 1. vyd. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1966, s. 147

přichází do styku s veřejností prostřednictvím nejdříve svých rodičů, posléze jako dospívající prostřednictvím skupiny vrstevníků a party. V internetu a virtuálním prostředí se mladí lidé obvykle již od útlého dětství pohybují většinou samostatně, bez znalosti a zkušeností.

3.2 Sdružování se

Mladí lidé mají tendence se sdružovat do skupin. Jednou z prvních skupin je neformální skupina, parta. V partách je mládež obvykle stejné věkové skupiny a podobných zájmů. První vznikají v blízkosti bydliště, později se zvětšuje dosah této skupiny. Příslušnost ke skupině poskytuje sociální vztahy, zázemí a nabízí osvojení sociálních schopností a hodnot. Tyto hodnoty mohou být jak pozitivní, tak i negativní (gangy).

Sdružení dětí a mládeže také prošla svým vývojem. Převážně v období socialismu, kdy se sdružení mládeže vyznačovala svou celostátní působností a monopolním zaměřením. Většina sdružení se zaměřovala na společenskou angažovanost a smysluplnou náplň volného času

V současnosti jsou sdružení již převážně pluralitní, většina mládeže se jim však spíše vyhýbá. Důvodů pro oslabení členské základny sdružení může být mnoho. Jednak to může být reakce na minulé masové sdružování, jednak to může být výsledkem individualizace společnosti a nezájmem mladých pro společnou činnost a zaměření na veřejné cíle.

Sdružení mají funkci převážně výchovnou, poskytují oddech a zábavu, někdy i nápravu negativních jevů. Zaměřují se politicky, nábožensky, nebo zájmově. Obsah zájmů může být všestranný, nebo úzce zaměřený (sport, turistika, ekologie). Věkové vymezení sdružení může být pro děti do 15 let, mládež do 18 let nebo propojení těchto věkových kategorií. Vnitřní uspořádání lze dělit na vztah ke svým členům jako demokratický, nebo autoritativní. Rozsah sdružení může být myšlen jako masové, pro výraznou většinu, nebo jako uzavřená členská základna (sportovní klub).

3.3 Období dospívání

Význam dospívání nastává kolem 15. roku života při ukončení základní školní docházky. Mladý člověk se vydává na profesní cestu, kterou volí obvykle na základě některého ze zájmů. Zde je patrný význam kvality trávení volného času. Vybudování zájmové základny umožňuje snazší vstup do profesního života, volbu budoucího povolání. Zvyšuje jistotu v sociální pozici.

Mládež se vyznačuje převážně tím, že se snaží popírat zvyky rodičů. To samé platí i o volném čase. Aktivitu, kterým se věnovali jako děti v rámci rodiny, přestávají být atraktivní a snaží se hledat i oni své místo ve společnosti. Význam volného času v tomto období roste, převážně kvůli tendenci vyhledávat skupiny vrstevníků, ztotožňovat se s určitými společnými hodnotami a osvojovat si sociální postavení. Přesto hodnoty, které získali jako děti, neodmítají. Pouze se je snaží přehodnotit v závislosti na svých dosavadních zkušenostech a ověřit si jejich platnost.

Nesmírnou překážkou pokračování ve volnočasových aktivitách, se kterými vstupuje dítě do období dospívání, může být tendence k uniformitě¹⁰, kterou podporují v dnešní době významně i média. Jedná se o jednotnou identitu, trend v chování společný určité skupině. Nastavení určitých hodnot, které jsou většinou sice pozitivně hodnoceny, ale za cenu ztráty vlastní identity. Nabízí to ovšem jistotu, že bude dospívající pozitivně hodnocen mezi vrstevníky. Později, v konečné fázi tohoto období, se vytrácí tendence přizpůsobovat se okolí a dospívající si nachází vlastní identitu i za cenu horšího hodnocení svých vrstevníků.

Riziko negativního působení vrstevnické skupiny stoupá a mládež inklinuje k napodobování nových vzorů. Tyto vzory získává buď z oblasti médií, internetu, nebo přímo z party, ve které se pohybuje. Pedagogické působení v těchto skupinách je komplikovanější, motivace ke smysluplnému trávení volného času slabší a nejčastějším prostorem pro trávení volného času se stává přirozená prostředí jako parky a ulice. Atraktivita těchto míst spočívá v minimalistických (mnohdy žádných) pravidlech. Nic jedince nesvazuje, mohou jednat dle svého uvážení a vytvářejí si vlastní pravidla. Považují to za své teritorium.

Dospívající hledají nová uplatnění, zkouší nové věci i aktivity. Věnovat se nějaké činnosti, která je pozitivně přijímána ostatními, je rozhodně atraktivnější, než zájmům, které mohou být hodnocena negativně, a dospívající by se tak mohl vystavit posměchu a propadu v sociálním postavení skupiny. Na druhou stranu dospívající touží po seberealizaci, dokázat si, co dovedou a jakými schopnostmi disponují. Uvažují již spíše o budoucímu zisku. Z pohledu dítěte je výsledek činnosti buď dobrý, nebo špatný, dospívající již vnímají i dopad aktivit na budoucnost. Momentální pocit uspokojení tedy střídá vize budoucího zúročení jejich snah. Aktivitu, které dokážou nabídnout reálnou budoucnost, mají velký potenciál pro hlubší zaujetí, a mohou tak zaujmout velkou část volného času.

---

¹⁰ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1, s. 376

4 Škola a volný čas

Škola jako všeobecně vzdělávací a výchovná instituce vytváří předpoklady pro úspěšný vstup mladé generace do profesního a občanského života. Potenciál působení i v oblasti volného času roste až v druhé polovině 20. století¹¹, kdy došlo k poznání, že ani rodina, ani škola nezaručí všestranný rozvoj osobnosti mladého člověka. Dobrovolná účast na volnočasových aktivitách vytváří předpoklad na rozvoji zájmů člověka. Vznik institucí a činností spojených se školou propojuje volný čas se vzděláváním a rozšiřováním osobních, dokonce i profesních zájmů. I přes skutečnost, že volný čas se odděluje od pracovního, v tomto případě školního času, je provázanost více zřejmá. Provázanost je zřejmá ze skutečnosti, že mnohé profesní kariéry vznikají, nebo se inspirují právě ve volném čase. Pouhé zájmové útvary tak působí na osobnost nejenom jako regenerační a relaxační prvek, ale zároveň mohou vzbudit hlubší zájem o danou oblast a stát se tak počátkem profesního uplatnění v budoucím společenském životě.

Trendem ve výuce dnešní školy je kooperace, interaktivita a hlavně osobní zapojení žáka. Mnohdy však zůstává výuka stálá, nedynamická a frontální. Souběžné působení volnočasových aktivit nabízí kompenzaci těchto faktorů. Umožňuje větší dynamiku a hlavně působí výběrově a méně plošně. Vědomosti a dovednosti mohou být osvojovány ve spolupráci s druhými, často i jako soutěž. Motivací je zde dobrovolnost.

4.1 Jednorázové aktivity

V rámci klasického vyučování je příležitostná, jednorázová aktivita jednou z nejrozšířenějších. Patří mezi ně například kulturní a sportovní akce, návštěvy památek a galerií, plesů a podobně. Velmi rozšířenou oblastí jsou i soutěže.

Soutěž, jako jednorázová aktivita, je svým způsobem specifická. I když se jedná o jednorázovou aktivitu, příprava na ni je dlouhodobá a vyžaduje mnohem intenzivnější zapojení účastníků. Rozsah soutěží pokrývá místní oblast, navazuje však na ni dále regionální, celostátní i mezinárodní soutěž. Charakteristickými pro soutěže jsou pak celostátní olympiády, na kterých se podílí různé články systému volného času.

Další specifickou soutěží je Středoškolská odborná soutěž (SOC), která umožňuje vyšší seberealizaci v rámci zájmových útvarů středních škol, zařízení volného času, klubů i individuálních zájemců. Soutěžící samostatně a aktivně řeší problém, vyhledávají řešení a

---

¹¹ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5, s. 67

rozvíjí tvořivé myšlení. Finální projekt poté obhajují před odbornou porotou a mají možnost se dostat až do mezinárodních soutěží. Středoškolské odborné soutěže tak podporují růst odborného vzdělání.

4.2 Pravidelná zájmová činnost

Velký význam pro volný čas jsou pravidelné zájmové činnosti, které jsou ve škole podporovány v podobě zájmových kroužků, sportovních družstev podobně. Význam spočívá hlavně v dlouhodobém sledování rozvoje účastníka. Trend účasti na pravidelné zájmové činnosti v rámci školy je v porovnání se střední školou lepší na základní škole. Ve starším věku má účast na pravidelné zájmové činnosti nižší podíl¹².

Obsahové zaměření se proměňuje v závislosti na popularitě oborů a činností. V současné době je zvýšený zájem převážně o jazykové znalosti, výpočetní techniku, umělecké činnosti. Velkou oblibu mají kroužky keramiky. Některé školy zvyšují zájmové zaměření specifikací výuky. Jedná se například o sportovní třídy, třídy s rozšířenou výukou matematiky, nebo školy se zvýšenou výukou jazyků. Rozsah zájmu může být rozšířen právě zvýšenou výukou dané oblasti, nebo i rozšířen do volného času prostřednictvím soustředění nebo soutěží.

---

¹² HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

5 Zařízení pro volný čas

Pro vhodné trávení volného času a zajištění všech podmínek rozvoje osobnosti postupně vznikala různá volnočasová zařízení. Ať už se jedná o zařízení v rámci školy nebo v rámci obce, dokonce i celého státu. Objevovaly se názory, že by se škola měla soustředit pouze na vyučovací proces, stejně tak i názor, že by se volnočasové aktivity měly uskutečňovat pouze v rámci školy. Dnes se jeví perspektivní spolupráce mezi oběma oblastmi.¹³ K tomu jsou určena i volnočasová zařízení mimo školu. Parky a hřiště, střediska volného času a nezávislé instituce volného času doplňují volný čas i mimo přímé vyučování a školní prostředí. Základem soustavy volnočasových zařízení je působení v lokálním prostředí, zařízení jsou blízka dennímu životu a reflektují potřeby místních obyvatel. Zlepšování místní vybavenosti probíhá nejčastěji adaptací již existujících objektů, popřípadě výstavbou nových.¹⁴

Zařízení pro volný čas se vyznačují svými základními rysy, mezi které patří funkce zařízení, organizovanost činnosti a specializace zájmů. Funkce zařízení může být zábava, rekreace, osvojování nových poznatků a dovedností či osvojování sociálních postojů. V tomto ohledu působí mezi dětmi a mladými s dobrým sociálním statutem, ale i těmi, které jsou v ohrožených společenských skupinách (sociálně slabší, menšiny) a potřebují podporu v získávání návyku pro smysluplné využívání volného času a vytříbení vlastního zájmu. Organizace činností může být příležitostná nebo pravidelná. Převážně spontánní činnost dětí a mládeže je v současnosti velmi doceňovaná. Děti a mládež jsou omezeny v zařízení pouze otevírací dobou, samy si mohou vybrat činnost, které se budou věnovat, kterou nově vyzkouší. Právě dobrovolnost a vlastní výběr aktivity je spontánní činnost pro mládež velmi oblíbená. Obsah zájmů volnočasových zařízení vychází z potřeb účastníků. Reakcí na takové potřeby je vznik zájmových klubů. Diferenciace činnosti je potom založena obvykle na věku účastníků, sociálním statutu a náročnosti činnosti (začátečníci, pokročilí). Pro sociálně slabé a neorganizované, popřípadě nezaměstnané účastníky vycházejí vstříc například nízkoprahová zařízení, která umožňují bez jakýchkoliv podmínek vyzkoušet si různé aktivity a pomoci tak účastníky nasměrovat na soustavnější činnost v některém z nabízených oborů.¹⁵

---

¹³ HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5, s. 78

¹⁴ HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5, s. 80

¹⁵ HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5, s. 91

5.1 Zařízení pro volný čas v rámci školy

V rámci školy působí ve většinové míře školní družiny, v menším měřítku pak školní kluby. Původně plnily funkci péče dětí zaměstnaných rodičů. Jeden z podnětů v druhé polovině 20. století byl zájem společnosti o odlehčení pracujícím ženám¹⁶. V současné době se jedná o propojení institucionálního řešení a výchovné praxe. Využití školních družin se uplatňuje spíše na prvním stupni základní školy, starší žáci a mládež využívá spíše individuálních zájmových útvarů, nebo se již samostatně věnují svému zájmu. V rámci školních družin a klubů lze rozvíjet individuálně zájmy, přizpůsobovat je konkrétním podmínkám a doplňovat o nápady účastníků.

5.2 Zařízení pro volný čas mimo školu

Prostory pro využívané ve volném čase prošly výraznou proměnou. Místa, která nebyla původně zamýšlena pro trávení volného času, se stávají perspektivními. Preferovaná institucionální řízení volného času střídá původní městské nebo přírodní prostředí, které nebylo pro volný čas přímo navrženo. Tak se i obyčejná ulice stává prostředím pro volnočasové aktivity sociálně slabších jedinců a i v dnešních dobách je to velmi preferované prostředí neorganizované mládeže. Neodmyslitelným prostředím pro volný čas se také stala příroda. Přírodní parky a chráněná území umožňují trávit volný čas v přirozeném a nezměněném prostředí. Umožňují tak nejenom příležitostné, ale i dlouhodobé rekreační pobyty. Dále místa historicky nebo umělecky významná skýtají mnoho možností, jak trávit volný čas. K tomu mohou i dopomoci doprovodné programy, které se konají v prostorách hradů a zámků, různé výstavy v historických budovách a podobně.¹⁷

Vedle přirozených prostředí vznikají i umělá zařízení, která jsou nově budována, nebo doplňují přirozené prostředí. Mezi taková se řadí například parky, nebo hřiště. Doplňování vhodného vybavení, kultivace stávajících prostorů a výstavba nových areálů volného času má velkou perspektivu do budoucna. Doplnění přírodních oblastí může spočívat v nových cyklostezkách nebo naučných tras. Nové areály mohou vznikat prakticky kdekoliv, může se jednat o skateboardové parky, sportovní hřiště, lezecké stěny a jiné.

---

¹⁶ FRANC, Martin a Jiří KNAPÍK. Volný čas v českých zemích 1957-1967. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Šťastné zítřky (Academia). ISBN 978-80-200-2229-5, s. 90

¹⁷ HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5, s. 80

Kromě těchto míst, kde lze trávit volný čas, jsou velmi rozšířená i střediska (domy) volného času pro děti a mládež. Vyznačují se vymezenými výchovnými cíli, organizační strukturou a materiální vybaveností. Umožňují dětem a mladým lidem prožívat kvalitní dětství a dospívání. Navazují na rodinu, školu i mimoškolní čas. Nabízejí dobrovolnou účast v zájmových útvarech. Umožňují rozšíření celostátní sítě zařízení i volnočasových aktivit. Spolupracují s dalšími organizačními složkami volného času. Pro jejich činnost jsou používány někdy objekty, které měly jiné určení (kláštery, zámky, průmyslové podniky) nebo jsou budovány přímo nové. Ve velkém počtu zařízení se stávají komplexem (ve velkých městech) a umožňují tak mnohem efektivněji rozvíjet volný čas mládeže. V oblasti specializované na umění zase tradičně působí základní umělecké školy, které rozvíjí zájmy v různých oblastech umění.¹⁸

5.3 Celostátní zařízení volného času

Pro účely celostátního vnímání volného času fungují instituce, které se podílejí na rozvoji volného času, zkoumají podmínky pro trávení volného času a zajišťují kvalifikovanost pedagogů volného času a starají se o informovanost mládeže o volném čase.¹⁹ Institut dětí a mládeže MŠMT sídlící v Praze spolupracuje se státní a veřejnou správou. Zajišťuje výzkumy v oblasti volného času a vytváří metodické materiály. Institut zájmového vzdělávání MŠMT v Hořovicích zajišťuje vzdělávání odborných pracovníků a poradenskou činnost. Středisko vzdělávání, informací a služeb MŠMT se stará o oblast teoretického a praktického zájmového vzdělávání, pro potřeby škol zpracovává a vydává metodické materiály. Mimo to se všechna zařízení podílejí na přímé činnosti v oblasti volnočasových aktivit, pořádají soutěže, prázdninové aktivity, plní funkci poradenské a informační služby v oblasti volného času.

5.4 Organizace a sdružení

Sdružování mládeže bylo popsáno už v dřívější kapitole (viz 3.2) a i přes to, že se nejedná o žádné konkrétní zařízení, zmínit je mezi zařízení volného času je na místě. Sdružování jako taková využívá prakticky veškeré volnočasové zařízení od klubovny, kanceláře nebo pronajaté sportovní haly. Převážně turistické a tábornické organizace, nebo sdružení využívají právě přírodní prostory.

---

¹⁸ HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5, s. 87

¹⁹ HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5, s. 88

Sdružení jsou diferencována podle obsahového zaměření. Zájmová sdružení vycházejí ze zájmu. Většinou jsou zastoupena sdružení sportovní a tělovýchovná nebo se zaměřením na přírodu. Zde se můžeme setkat s nejpočetnějším sdružením Junák (od roku 1907), které, jako sdružení, je mezinárodní. Jeho posláním je působit mezi dětmi, mladými lidmi a dospělými. Zaměřuje se na společenskou stránku člověka, mravnost, přátelství a sebekázeň. Dalším rozšířeným sdružením je Pionýr. Současný Pionýr vznikl na počátku 90. let a vyznačuje se politickou nezávislostí jako demokratické hnutí. Mezi další zájmová sdružení, která jsou orientována na přírodu a turistiku, patří například Česká tábornická unie, Zálesák nebo Liga lesní moudrosti. Zájmová sdružení se obohacují o nové zájmy z oblastí jazyků, nebo výpočetní techniky.²⁰

Mezi další sdružení jsou například umělecky orientovaná sdružení, která jsou u nás spojena převážně s lidovou tvorbou. Ekologicky zaměřená sdružení (Duha) zabývající se dobrovolnou službou, poznáváním a ochranou přírody. Technicky zaměřená sdružení zase rozvíjejí manuální zručnost a využívají multimediální a počítačovou techniku. Sdružení veřejně prospěšná prostupují mimo oblast individuálních zájmů a působí ve prospěch veřejnosti (sdružení hasičů, Český červený kříž). Sdružení politicky zaměřená působí ve vztahu mladých lidí k politice. Zájem na politicky orientovaných sdružení mají samotné politické strany, které usilují o co největší členskou základnu. Paradoxně se zájem o tato sdružení mezi mladými vytrácí, obzvláště ve střední a východní Evropě, kde se politická angažovanost vyžadovala plošně. Nábožensky orientovaná sdružení jsou vytvářena z podnětu náboženských společností. Stejně jako u politických sdružení i zde zájem mladých lidí upadá. Nejznámější a nejstarší sdružení v této oblasti je YMCA (YWCA), které spojuje zájmovou činnost s nábožensky motivovaným výchovným působením. U nás je také velmi rozšířený působení salesiánů (založený G. Boskem).²¹

---

²⁰ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5, s. 109

²¹ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5, s. 114

6 Pedagogika volného času

Volný čas, který prošel hlavně během druhé poloviny 20. století rychlým vývojem, zaujímá v životě jedince stále podstatnější roli. V průběhu tohoto vývoje se zároveň proměňoval obsah jeho naplňování a přístup člověka k této oblasti. Společnost si uvědomuje hodnotný výchovný význam této oblasti a považuje za důležité působit pedagogicky i na tuto oblast života. Převážně velký význam zaujímá pedagogické působení v oblasti života dětí a mládeže. Pedagogika volného času je v tomto ohledu mladý vědní obor, který se snaží stanovit cíl, obsah a metody výchovy ve volném čase.

6.1 Cíle výchovy ve volném čase

Stanovení cílů je základem práce pedagoga²², stejně tak výchovy jako společenského procesu. Cíle je potřeba stanovovat individuálně na základě věku jedince, typu školy či školských zařízení, forem volnočasových aktivit a dalších. Vše by mělo v ideálním případě směřovat k mnohostranně a harmonicky rozvinuté osobnosti. Zároveň je potřeba reflektovat potřeby společenského vývoje a prostředí, ve kterém pedagog volného času působí.

Cíle mohou být krátkodobé (blízké) nebo dlouhodobé, mají různý charakter, lze je přímo specifikovat nebo jsou stanoveny obecně. Velkým významem má zacílení na sociálně patologickou prevenci. Plnohodnotné a smysluplné trávení volného času je výbornou prevencí před negativními vlivy společnosti, jako jsou drogy, extremistická hnutí a agresivita vůči okolí, kriminalita a jiné.

Cílem výchovy ve volném čase je převážně schopnost jedince kvalitně trávit svůj volný čas. Vybrat si vhodnou aktivitu, nebo přímo zájem o určitou oblast závisí na dostatečné informovanosti v oblasti volnočasových aktivit, zkušeností s trávením volného času a znalostí osobnostních dispozic vychovávaného jedince. Konkretizace volnočasových zařízení (školní družina, kluby) nebo funkcí (výchovné, sociální) lze usnadnit stanovení cílů výchovy. Přesto může být nesnadné jednoznačně stanovit cíle, protože se mohou jednotlivé oblasti překrývat.

6.2 Obsah výchovy ve volném čase

Obsahová stránka vychází z hlavních předpokladů, že aktivit se děti a mládež účastní dobrovolně, za účelem obohacení o kladné prožitky. Zakládá na zájmech účastníků a vychází ze stanovených cílů. Stejně jako cíle, tak i obsah je potřeba vhodně vytvářet na základě

---

²² HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času. 2.*, přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6, s. 38

několika kritérií. Jedním z hlavních je věková diferenciacie a individuální schopnosti účastníků. V průběhu vývoje dítěte se požadavky a zájmy výrazně proměňují, a zatímco děti vyžadují jednodušší činnosti a především organizovanost, mládež již hledá náročnější a vyhraněnější zájmy, a proto upadá zájem o organizované útvary (kroužky v rámci školy, školní kluby a podobně).

Obsahová část aktivit ve volném čase se odráží od oblastí zájmu, od tělovýchovných činností, přírodu až po společenské zaměření. V dnešních dobách je v oblibě technicky a informačně zaměřený obsah. Jiným rozdělením činností je zase způsob zapojení se do aktivity. Zatímco u aktivně zaměřených činností se očekává, že účastník bude sám něco vytvářet, podílet se na aktivitě, při činnostech receptivních je účastník vystaven pasivnímu přístupu (sledování TV, sportovního utkání, divadelního představení)²³. Pasivita ve volném čase je pojmem vcelku zavádějícím. Může být považován za negativní způsob trávení volného času, blíží se ke konzumnímu způsobu zábavy. Pasivní přijímání masmédií (televizní seriály, internet, sociální sítě) může být příčinou nedostatečného naplnění volného času. Může se zdát, že dlouhé sledování seriálů v televizi naplní volný čas, lze to ale považovat i za známky nudy²⁴. Povrchní vyplnění volného času potom nelze hovořit o kvalitně tráveném volném čase. Pasivita jako negativní způsob volnočasových aktivit ale také není přesné. Hranice mezi negativní pasivitou (povrchní naplnění volného času) a pasivním trávením volného času například v divadle je zřejmá.

6.3 Metody výchovy ve volném čase

Má-li být výchova ve volném čase účinná a má-li oslovit účastníky, je potřeba osobní přístup pedagoga. Měl by podporovat účastníky v aktivitě, pozitivně je motivovat a zároveň by měl být sám názorným příkladem. Komunikace je také velmi důležitá, je potřeba volit vhodné komunikační způsoby pro malé děti a jiné pro dospívající mládež. Celkově komunikace působí na rozvoj sociálních vazeb. Pasivita, neochota nebo negativita samotného pedagoga účastníky demotivuje a poté ztrácejí zájem se jakkoliv podílet na aktivitě, jak z krátkodobého, tak i z dlouhodobého hlediska. V tomto směru stojí veškerý úspěch pro přijetí aktivity účastníky právě na osobnosti pedagoga. I přes sebelepší nabídku aktivit a činností

---

²³ HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času. 2.*, přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6, s. 43

²⁴ HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času. 2.*, přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6, s. 8

nebude účinnost výchovy ve volném čase dobrá, pokud nebude dobře prezentována právě samotným pedagogem.

Pro úspěch výchovy ve volném čase je důležitá především motivace. Motivace má za úkol aktivizovat jedince k účasti na aktivitě. Dává smysl „proč to dělat“. Udržuje účastníky v hranicích žádaného chování, podporuje přímé směřování k výchovným cílům. Základní (primární) motivací je účast na aktivitě, je to nejčastější typ motivace. Sekundární motivací se rozumí vnitřní postoje k aktivitě, ztotožnění jedince s aktivitou a vytvoření návyku k trávení volného času určitým způsobem. Sekundární motivace je důležitým prvkem ve výchově k volnému času. Díky ní vzniká vnitřní motivace k pozitivnímu a aktivnímu prožívání volného času přímo u jedince a on sám je potom schopen utvářet si volný čas dle svých potřeb a možností.

6.4 Prostředí pro výchovu ve volném čase

Pro kvalitní uskutečňování výchovných cílů je zapotřebí nejenom vhodných a přiměřených aktivit, ale zároveň podnětné prostředí. Vhodné prostředí by mělo mít kladný vliv na psychiku jedince, mělo by podněcovat k příjemné atmosféře. K tomu vede i interakce všech zúčastněných, nejenom pedagogů, ale i účastníků. Tento předpoklad je klíčový právě například při neformálním sdružování mladých lidí do vrstevnických skupin. Bez pozitivní interakce mezi jednotlivými členy skupiny by se skupina brzy rozpadla, nedošlo by k vnitřní identifikaci se skupinou.

Nejenom personální podmínky (osobnost pedagoga, klima ve třídě), ale i materiální podmínky jsou důležitým prvkem pro kvalitní činnost zařízení. Vybavení kluboven a různých prostorů jsou důležité. Například spontánní aktivity vyžadují mnoho možností a právě materiální zázemí je bohatým zdrojem pro improvizaci a spontánní aktivity.

7 Praktická část

Praktická část je rozdělena na 2 kapitoly. V první kapitole je popsán záměr výzkumu, jeho cíle a metody. Je zde uveden popis vybrané skupiny účastníků výzkumu a jsou nastíněny nové trendy v trávení volného času mládeže. Dále Jsou také popsány vybrané aktivity a důvod, proč byly vybrány.

Druhá kapitola je zaměřena na stanovení výzkumných otázek a jejich porovnání s odpověďmi získanými z dotazníku. Výsledky šetření budou zhodnoceny s očekáváním a se získanými teoretickými poznatky.

8 Záměr výzkumu a jeho cíle.

Prioritním záměrem výzkumu je zjistit, jak vnímají svůj volný čas samotní účastníci výzkumu. V teoretických poznatcích bylo definováno, že volný čas je něco mimo školní (pracovní) povinnosti a zároveň i mimo povinnosti souvisejícími s chodem domácnosti nebo povinnosti vyplývající z předchozích závazků (příprava do školy). Výchozím pohledem na nové trendy, nebo možnosti trávení volného času je i skutečnost, jak a s kým doposud volný čas účastníci tráví.

Cílem výzkumu je získat určitou představu o množství volného času mládeže, jak ho vnímá a aktivity, kterým se věnuje nebo by se ve svém volném čase věnovat chtěla. Druhým cílem je stručné představení populárních a snadno dostupných volnočasových aktivit. Hlavním kritériem pro výzkum v oblasti nových volnočasových aktivit je povědomí o existenci těchto aktivit, kterým se lze věnovat ve volném čase účastníků výzkumu.

8.1 Dotazníkové šetření

Metodou pro výzkum bylo zvoleno dotazníkové šetření. Dotazníkové šetření se řadí mezi kvantitativní metody výzkumu. Pro svou jednoduchost a schopnost obsáhnout široké množství respondentů je jednou z nejčastěji používaných metod pro výzkum.

Dotazník lze dostat k respondentům poštou, osobně nebo v dnešních dobách prostřednictvím internetu (dotazník lze vyplnit online). Návrh dotazníků je velmi důležitá, z tohoto hlediska je podstatná skladba dotazníku. Množství, typ a srozumitelnost otázek, stejně tak časová náročnost vyplňování dotazníku musí být přizpůsobena cílové skupině dotazovaných.

Při tvoření dotazníku lze vybírat z několika základních typů otázek:

- Otevřené - na otázku neexistuje konkrétní odpověď, dává prostor respondentovi odpovědět vlastními slovy
- Uzavřené - na otázku je možné odpovědět pouze nabízenými možnostmi
- Polouzavřené - odpověď na otázku může respondent vybrat buď z nabízených možností, nebo může odpovědět vlastními slovy

Pro potřeby dotazníku k této bakalářské práci bylo použito otázek uzavřených a polouzavřených. U uzavřených otázek bylo dále využito specifického stanovení odpovědí, které nabízí nejenom přesně stanovené postoje (otázky typu ano - ne), ale umožňuje

respondentovi vyjádřit míru postoje (otázky typu ano - spíše ano - spíše ne - ne). Je to z toho důvodu, že postoj k trávení volného času nemusí být přímo vyhraněný.

Dotazník byl distribuován k respondentům osobně. Návratnost dotazníků byla téměř 100%. K tomu přispěla i skladba a množství otázek. Dotazník se neptal na citlivé údaje, nenutil respondenty odpovídat na osobní otázky a byl zcela anonymní. Časová náročnost vyplnění dotazníku se pohybovala kolem deseti minut.

8.2 Vybraná skupina mládeže

Pro výzkumný účel byl vybrán vzorek žáků z jedné pražské soukromé střední školy. Jedná se o poměrně novou školu, v Praze působí již třetím rokem, z toho dva roky v provizorních prostorách poskytnutých základní školou. Poté se přestěhovala do nové budovy, získala tak své prostory a žáci fungují v novém prostředí. Mezi žáky tam panuje lehká nejistota v důsledku neznámého prostředí, nekompletní vybavenosti učeben a nestability pedagogického sboru. Tento faktor může oslabovat vnímání instituce školy v očích žáků. Odráží se to v nízké docházce, horších studijních výsledcích, obecné tendenci neplnit školní povinnosti. Důvodů pro tyto negativní poznatky může být mnoho, nejsou ale cílem tohoto šetření. Pro účely výzkumu to může pomoci získat jiný pohled na některé oblasti trávení volného času u vybrané skupiny.

Důležitým faktorem vybrané skupiny je úzké zaměření školy na bezpečnostní činnost, do které spadá i sebeobrana a bojové umění. Ve škole je tedy povinná zvýšená hodinová dotace tělesné výchovy a speciální tělesná výchova zaměřená na bojové umění karate a judo. Všichni žáci mají tedy zvýšenou pohybovou zátěž, předpokladem pro studium této školy je tudíž sportovní zdatnost.

9 Nové trendy ve volnočasových aktivitách

Jádrem celé této práce je představení některých nových volnočasových aktivit. Aby bylo možné také aktivity vůbec vybrat, je potřeba si upřesnit kritéria pro výběr takových aktivit. Převážně se jedná o aktivity, kterým se nemohla věnovat předchozí generace, proto označené nové trendy. Hlavní snahou je najít něco, co tu před zhruba 20 lety nebylo, nebo to nebylo tak rozsáhlé.

Hlavním kritériem pro výběr nových volnočasových aktivit je rozhodně využití moderních technologií. V dnešní digitální době je lákavé využívat moderní technologie, světelné a počítačové efekty. Tento bod byl tedy prvním, který je vhodné dodržet. Převážně i z důvodu, že elektronika a její využití v zábavním průmyslu vzrostla až v posledních několika desetiletích.

K hlavnímu trendu v oblasti volného času je i ekonomická stránka. Jelikož se sféra volného času přesunula z velké části do komerční oblasti, je potřeba nabídnout nejenom atraktivní, ale i dostupné volnočasové aktivity. K potvrzení důležitosti tohoto faktoru byly vybrány aktivity jak bezplatné, tak s poplatky.

10 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Dotazník se zaměřuje obecně na volný čas a jeho vnímání mládeží, v tomto případě vybrané skupiny mladých lidí. Zaměří se na subjektivní vnímání množství volného času, zeptá se na preference, s kým trávit volný čas. Pokusí se zmapovat nejčastější volnočasové aktivity, kterým se vybraná skupina věnuje a nabízí možnost vyjádření touhy po jiném trávení volného času. Zkouší tak poodhalit, zda je vybraná skupina spokojena s náplní svého volného času.

Dále je stručně představeno několik volnočasových aktivit, které byly dle zadaných kritérií vyhodnoceny jak nové, moderní. Cílem šetření je zjistit povědomí účastníků výzkumu o těchto aktivitách, jestli aktivity znají, zároveň jestli někdy aktivitu vyzkoušeli. K tomuto účelu byla použita pouze jediná otázka (škálová) ke každé aktivitě:

“Znáte aktivitu?”

- Ne, nikdy jsem o ní neslyšel (a) - dává najevo, že je pro dotazovaného absolutně neznámá, slyší o aktivitě poprvé prostřednictvím tohoto dotazníku
- Už jsem o aktivitě slyšel - aktivitu přímo nezná, ale už o ní někdy dříve slyšel. V dotazníku se s aktivitou neseťkává poprvé.
- Ano, ale nikdy jsem aktivitu nezkusil - dává najevo, že aktivitu zná, ví jak, nebo kde aktivitu provozovat, ale z jakéhokoliv důvodu (přesný důvod není předmětem šetření) aktivitu ještě nezkusil.
- Ano, párkrát jsem aktivitu vyzkoušel - nejenom, že aktivitu zná, ale už ji minimálně jednou vyzkoušel. Má tedy osobní zkušenosti s danou aktivitou.
- Ano, aktivitě se věnuji - značí plné seznámení dotazovaného s aktivitou a jeho opakovanou zkušenost s aktivitou.

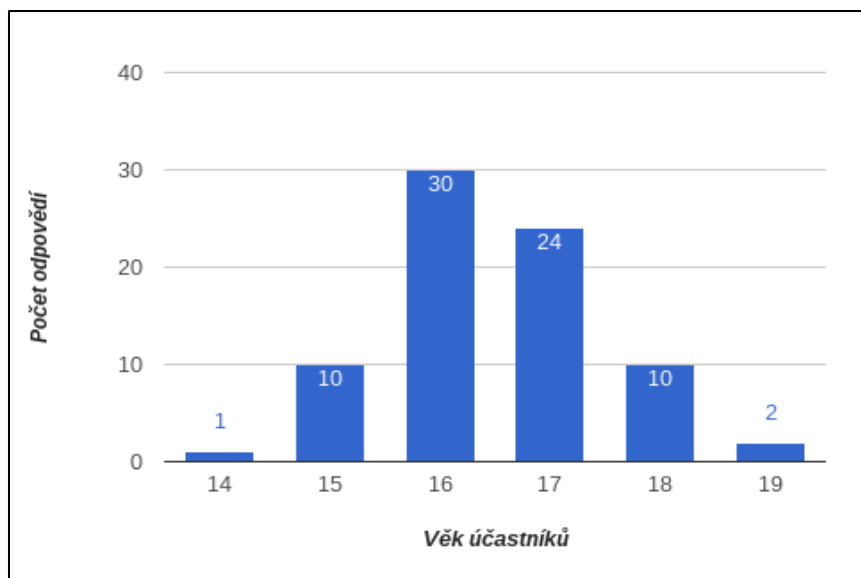
Dotazníkového šetření se účastnilo 77 studentů.

10.1 Kolik Vám je let?

První otázka v dotazníku je otevřená. Zároveň slouží jako kontrolní otázka k posouzení validnosti dotazníku. Zde nebyla vytvořena žádná výzkumná otázka. Vybraná skupina se již ze své podstaty (volný čas mládeže = volný čas dospívajících ve věku 15-18 let) pohybuje v konkrétním rozmezí. Jelikož se jedná o pozdní adolescenci, mladý člověk se výrazně mění a srovnávat jedince na počátku tohoto období a ke konci dospívání by mohlo

být zavádějící a nemuselo by přinést správné výsledky. Z tohoto důvodu bylo potřeba zjistit, které věkové skupiny budou převládat a na základě toho potom upřesňovat závěry.

Výzkumná skupina se pohybovala ve věku od 14 do 19 let. Největší podíl dotazovaných je zastoupeno žáky a žákyněmi 16 let (30 dotazovaných), podrobnější věkové rozložení účastníků nabídne graf č. 1:

Graf 1: Věk účastníků

Jak graf ukazuje, budeme se pohybovat v počátcích adolescence (od 15 let), kde se objevují prvky odpoutávání od rodiny, na druhou stranu ještě není možná plná ekonomická samostatnost. To může být v průběhu výzkumu důležitým faktorem pro vyvozování závěrů.

10.2 Kolik volného času máš?

Jedním z prvních cílů této bakalářské práce je vytvoření si představy o tom, jak vybraná skupina vnímá svůj volný čas. Otázka je uzavřená a nabízí pět možných odpovědí:

- Velmi málo
- Málo
- Dostatečně
- Hodně
- Velmi hodně

Možnosti vychází z předpokladu, že existují tři základní možnosti vnímání množství volného času.

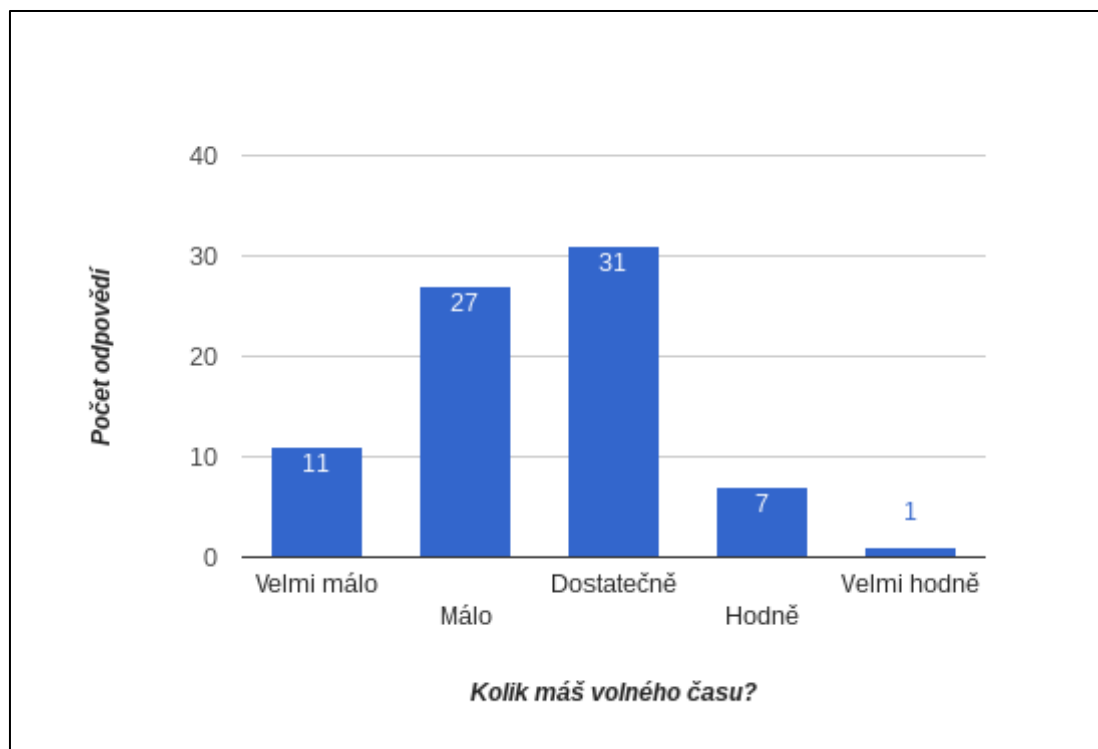
V prvé řadě se může jednat o velmi malé množství volného času. Jedinec může vnímat volný čas jako to, co následuje po splnění všech povinností. Pokud bude mít povinností mnoho (náročné studium, hodně domácích prací a jiné), může mít pocit, že volný čas spíše nemá, že se nemůže oproti ostatním věnovat svým koníčkům, nebo zábavě. Na druhou stranu počítá s tím, že právě volnočasové aktivity mohou vyplňovat veškerý volný čas a na nic jiného už nezbyvá. V obou případech ale tato možnost hodnotí vnímání množství volného času jako negativní.

Druhá možnost počítá s dostatečným množstvím volného času. Jedinec vnímá svůj volný čas jako dostatečný pro vše, co dělá, nebo by rád dělal. Zvládá všechny své povinnosti a nemá pocit, že by mu nezbyl prostor pro své zájmy nebo aktivity. Zároveň nepocituje přebytek volného času, nemá pocit, že by neměl co dělat, že by zažíval nudu. Tato možnost je pozitivní a nabízí jedinci možnost dát najevo, že umí reálně odhadnout množství volného času, se kterým hospodaří.

Třetí možnost, velmi hodně volného času, vychází z předpokladu přecenění množství volného času. Možností může být perfektní zvládnutí povinností, věnování se všem zájmům, a přesto ještě zbude čas na aktivity navíc. Tento pohled ale skýtá i fakt, že se může jednat i o absolutní nezvládnutí trávení volného času, jedinec si neumí organizovat svůj volný čas, nudí se a „nemá co dělat“. V tomto případě se opět jedná o negativní pohled na množství volného času.

Mezi těmito třemi stanovisky je vždy další možnost, která dává účastníkovi možnost se vyjádřit neurčitě. Nemusí být plně spokojen s radikálností stanovených možností. Může mít pocit, že má velmi málo času, ale přesto si uvědomuje, že má stále prostor pro své zájmy, i když omezený. Nebo naopak má pocit, že má velmi mnoho volného času, ale příležitostně se věnuje nějakým volnočasovým aktivitám nebo zájmům.

Z výsledku vyplývá, jak ukazuje graf č. 2, že většina (31 odpovědí) dotazovaných pocituje dostatek volného času. Trend ale spadá k nedostatku volného času, ve kterém je v druhém největším počtu (27 odpovědí) zastoupena odpověď „málo volného času“. Třetí nejčastější odpovědí je potom „velmi málo volného času“. Možnost „velmi hodně volného času“ byla odpovědí pouze jednoho účastníka.

Graf 2: Množství volného času

Pocit nedostatku volného času může být způsoben právě tím, že většina účastníků výzkumu byla v nižších ročnících střední školy, učivo je mnohem náročnější, než na škole základní a mohou mít problémy zvládat tempo školní přípravy. Kvůli tomu mohou mít pocit, že nezvládají všechny své zájmy a podřizují svůj volný čas právě povinnostem ke škole.

10.3 Trávíš volný čas samostatně, nebo s někým?

Hlavní náplní volného času mládeže je sdružování se v neformálních skupinách se svými vrstevníky. Vyhledávání aktivního kontaktu je v tomto období velkou motivací pro trávení volného času společně se svými kamarády a vrstevníky. V této otázce se vychází z předpokladu, že preference trávení volného času s někým bude převažovat nad samotou.

Volný čas trávím:

- Úplně samostatně
- Spíše samostatně
- Spíše s někým
- Pouze s někým

Očekávaná odpověď zde paradoxně není krajní možnost „pouze s někým“. Počítá se s možností, že má mladý člověk své osobní zájmy, které se mohou vztahovat na samostatnou

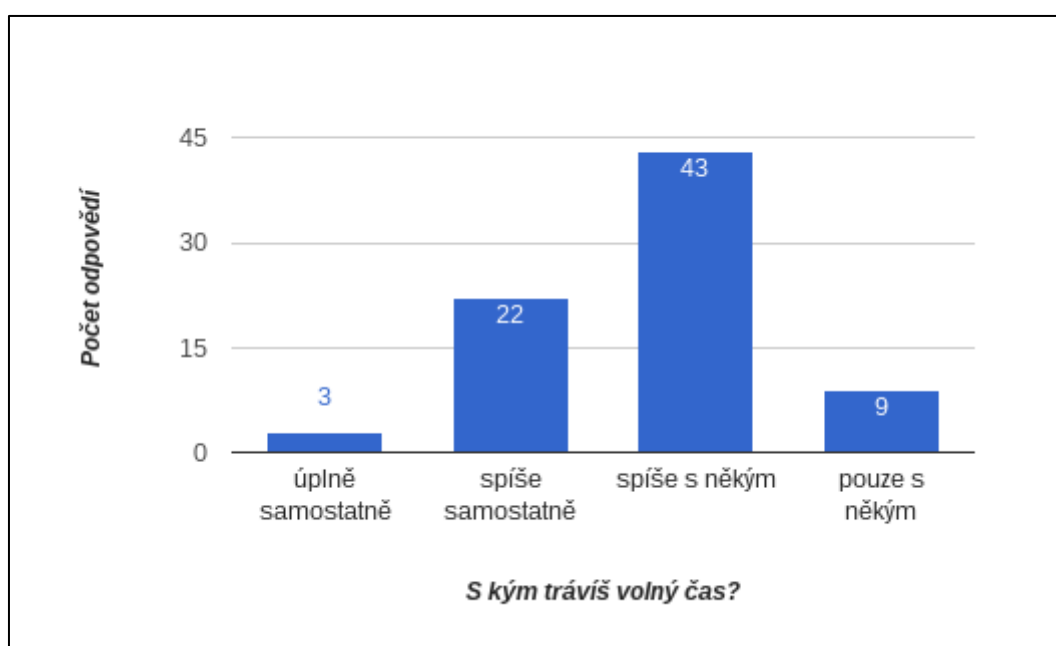
činnost. Touha po kontaktu s ostatními ale může být důvodem, proč tyto zájmy přehodnotit, nebo propojit s trávením volného času společně s partou kamarádů.

Trávit čas pouze s někým může být považováno za cíl mládeže, z pedagogického hlediska to může také znamenat, že jedinec nemá své individuální potřeby osobního rozvoje, podřizuje se skupině vrstevníků a rozvoj vlastní identity nechává na vnějším působení okolí, není schopen si sám organizovat volný čas a bez společnosti někoho dalšího může pociťovat samotu a při množství volného času i nudu.

Právě tak extrém na druhé straně, kdy jedinec preferuje trávení volného času úplně o samotě, může znamenat špatné sociální vztahy ve skupině vrstevníků. Může být odvrhován, šikanován a nechce se vystavovat sociálnímu kontaktu. Může se uzavírat do sebe a věnovat se v lepším případě svým zájmům, ve kterých může z podstaty věci vynikat, v horším případě může zažívat frustraci a nudu.

Poslední možností, odpověď „spíše samostatně“, reflektuje situaci, kdy má jedinec již své vyhraněné zájmy (individuální koníčky a sporty), kterým se věnuje většinu svého času. Na druhou stranu se ve svém volném čase, pokud mu to situace umožní, setká se svými vrstevníky.

Jak se předpokládalo, většina dotázaných se přiklonila k odpovědi „spíše s někým“ s počtem 43 odpovědí. Následovala druhá možnost, volný čas mladí tráví spíše samostatně (22 odpovědí).

Graf 3: Preference trávení volného času I

Opět je potřeba si uvědomit, že většina dotázaných je v novém prostředí, tudíž poznává nové lidi. Touha sblížit se je zde přirozená a tomu jsou podřizovány i aktivity ve volném čase.

Za zmínku stojí i výsledek krajních možností. Úplně sami tráví čas tři dotázaní, podrobnější zkoumání důvodu by mohlo odhalit špatné vztahy v kolektivu, nebo individuální zájem. Může se také jednat o nového jedince v okolí, nemusí nikoho znát, a proto nemůže trávit čas se svými kamarády, když ještě žádné nemá. Stejně tak i druhá krajní možnost, kdy devět dotazovaných odpovědělo, že tráví čas pouze s někým. Mohou to být jedinci bez zájmu, neschopni si organizovat samostatně volný čas. V tom dobrém případě jsou jejich zájmem skupinové aktivity, sporty, kde musí všichni fungovat jako tým.

10.4 Trávíš volný čas společně s rodiči, nebo s partou?

Poznatky z vývojové psychologie byly základem pro vytvoření této otázky. Vychází z předpokladu, že se v dospívání jedinec odpoutává od rodiny a vyhledává společnost svých vrstevníků. Zároveň ale počítá s tím, že na počátku pozdní adolescence, kolem patnáctého roku života, hraje role rodiny stále velikou úlohu v životě dospívajícího a zároveň i na trávení volného času s nimi.

Na otázku lze odpovědět:

- Jen s rodiči
- Spíše s rodiči
- S rodiči i s partou
- Spíše s partou
- Jen s partou

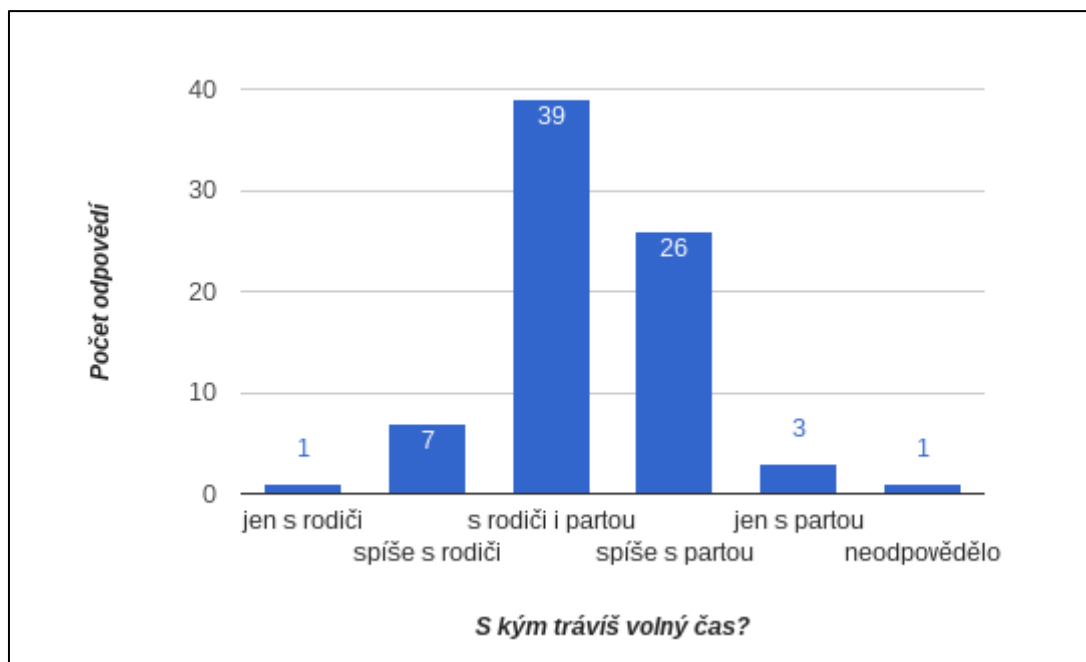
Předpokládanou většinovou odpovědí bude preference party před rodinou, na druhou stranu se ještě neočekává úplná samostatnost (hlavně z ekonomických důvodů). Možnost „spíše s partou“ reflektuje trend v dospívání a počítá s přizpůsobením trávení volného času právě tomuto trendu.

Trávít čas jen s rodiči by mohlo naznačovat opět negativní sociální vztahy s vrstevníky, špatný kolektiv ve škole a podobně. Může to ale znamenat také přísnou výchovu v rodině, nebo upjatost jedince na rodinu. V obou případech by na to mohlo být nahlíženo jako na negativní způsob trávení volného času, který nereflektuje přirozený sociální vývoj osobnosti.

Kompromisem mezi krajními možnostmi je trávení volného času jak s rodinou, tak i s vrstevníky, partou. Dospívající se odráží od základů, které získal v rodině, má kladný vztah k trávení volného času společně s rodinou. Stejně tak má možnosti trávit volný čas i se svými vrstevníky a těchto možností využívá. Důvodem ale může být i ekonomická závislost na rodině a skutečnost, že volný čas je stále organizován rodiči (každý víkend se jezdí na chalupu a podobně).

Poslední možnost, s kým trávit volný čas je pouze s partou. Je přirozené, že mládež odmítá jakékoliv činnosti spojené s rodiči, opovrhuje jejich přítomností a snaží se vyměnit se z jejich vlivu. Extrémní případ, kdy dospívající opravdu tráví čas mimo rodinu, může ale znamenat negativní vztahy s rodinou, nebo přílišnou benevolentnost rodičů jakkoliv kontrolovat volný čas svého dítěte.

Největší část účastníků (39) odpověděla, že volný čas tráví jak s rodiči, tak i s partou (graf č. 4). Následuje „jen s partou“ s počtem 26 odpovědí, „spíše s rodiči“ s počtem 7 odpovědí, „jen s partou“ se 3 odpověďmi, jen s rodiči tráví čas jediný účastník a jeden na otázku neodpověděl.

Graf 4: Preference trávení volného času II

Původní předpoklad, že většina bude trávit svůj volný čas jenom s partou, vystřídala skutečnost, že většina odpověděla na kompromisní odpověď „s rodiči i partou“. Opět to lze odůvodnit tím, že věkový průměr je kolem 16 let. Na místě je domněnka ekonomické závislosti na rodině a přetrvávající společné aktivity s rodinou.

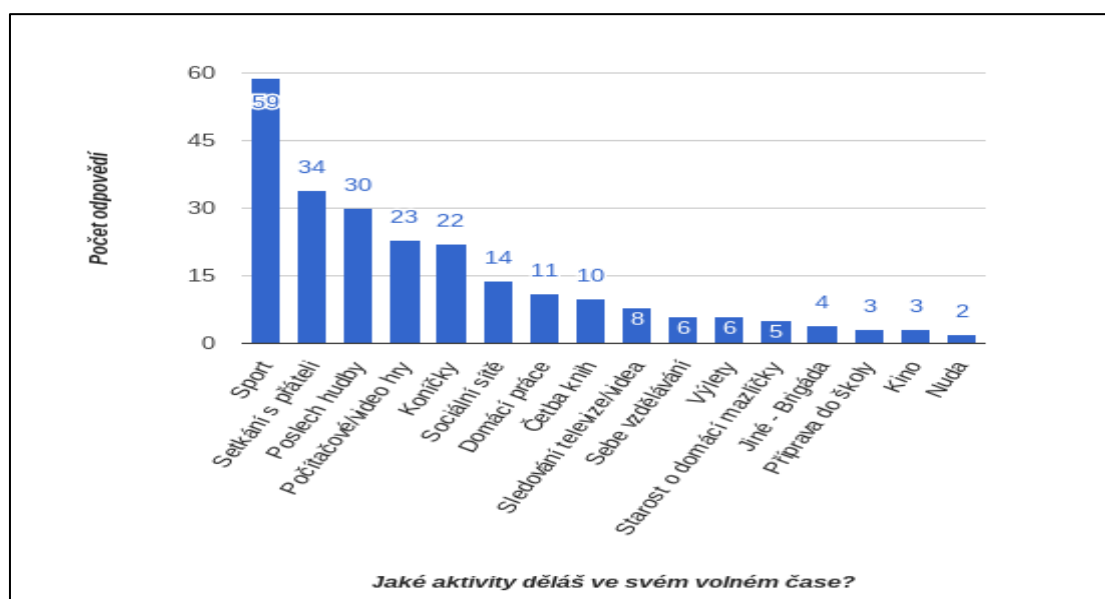
Druhá nejčastější odpověď, že mladí tráví čas spíše s partou je potvrzením stanovené výzkumné otázky. Dospívající preferují trávení volného času spíše ve skupině svých vrstevníků, než s rodinou.

10.5 Vyber 3 aktivity, které děláš ve svém volném čase.

Tato část dotazníku je pro výzkum jedna z nejpodstatnějších, zaměřuje se konkrétně na aktivity, které vybraná skupina vykonává ve svém volném čase. Snaží se získat ucelený obraz o tom, co je preferované ve volném čase vybrané skupiny. Jedná se o polouzavřenou otázku, kde je 15 možností a zároveň i možnost „jiné“, kde se dotazovaný může vyjádřit nějakou konkrétní aktivitou. Každý dotazovaný měl možnost vybrat tři aktivity, které považuje za stěžejní ve svém volném čase.

Základní předpoklad vychází z poznatku, že současným trendem se stávají moderní technologie, konzumní způsob zábavy a pasivní trávení volného času. Z tohoto důvodu jsou mezi nabízenými možnostmi trávení volného času hra počítačových her, sledování televize, sociální sítě nebo kino. Očekává se, že tato oblast bude převládat před ostatními. Zároveň je v nabídce i několik aktivit, které se ale nedají počítat do volného času jako například domácí práce, nebo příprava do školy. Záměrem je zjistit, jestli vybraná skupina řadí do svého volného času i tyto povinnosti. Je jasné, že nelze obsáhnout veškeré oblasti trávení volného času, proto je v nabídce i několik obecných možností jako jsou koníčky a sport.

Jasně výsledky lze na první pohled vidět z grafu č. 5, kde převládá sportovní aktivita.

Graf 5: Vykonávané volnočasové aktivity

Předpoklad, že vybraná skupina bude trávit čas pasivně, konzumním způsobem a způsobem „nechat se bavit“ se nevyplnil v takové míře, v jaké bylo očekávání. Počítačové nebo videohry, které vstupovaly do výzkumu jako zástupce pasivního trávení volného času, jsou čtvrtou nejčastější odpovědí.

Nejčastější odpověď, sportovní činnost, není ničím překvapivým z důvodu zaměření školy, kterou účastníci výzkumu navštěvují. Několik dotázaných přímo i specifikovalo v kolonce „jiné“ konkrétní sport, kterému se věnují. Druhou nejčastější odpovědí bylo setkávání se s přáteli. Podporují to předchozí výsledky otázek č. 3 a 4, kdy se většina dotazovaných vyjádřila k trávení volného času s někým, obvykle s přáteli. Tuto odpověď podporují i poznatky vývojové psychologie, že se dospívající rádi sdružují a volný čas se snaží trávit společně s vrstevníky.

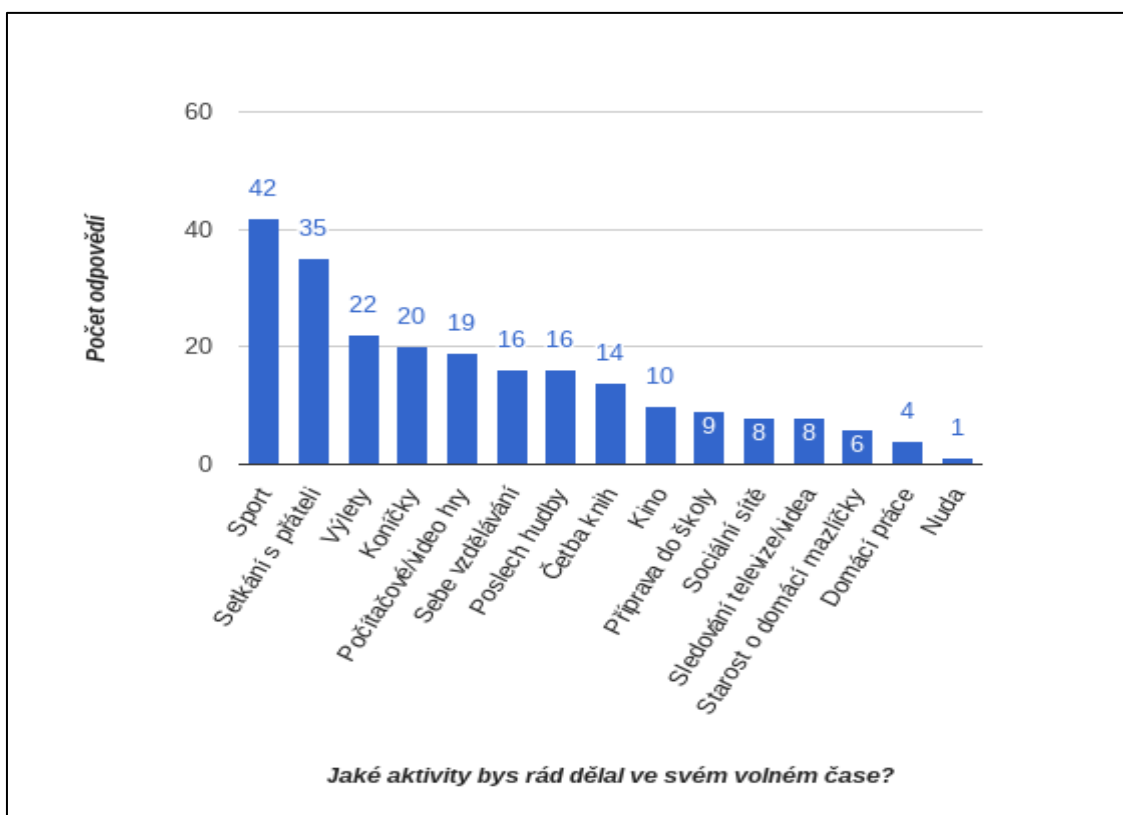
V první polovině se také objevuje odpověď, že vybraná skupina tráví svůj volný čas na sociálních sítích. Fenoménem dnešní doby sociální sítě, jako Facebook, Instagram a jim podobné určitě jsou. Může být ale rozdíl ve vnímání těchto činností jako něco, co je náplní volného času. Přiznat si, že ve svém volném čase opravdu vasedávám u počítače na sociálních sítích a nic jiného nedělám, může podléhat subjektivnímu názoru. Jedinec totiž může být aktivní na sociálních sítích, ale přitom se může věnovat jiným činnostem (četba knihy, koníčky). Stejný pohled na aktivitu může nastat i u poslechu hudby. Tato aktivita byla třetí nejčastější. Považovat to za plnohodnotnou aktivitu je opět subjektivní názor. Může se totiž jednat o předpoklad, že poslech hudby je druhotná aktivita, která je na pozadí nějaké hlavní. Dokonce je možné několik aktivit skloubit dohromady. Lze být na sociálních sítích, poslouchat u toho hudbu a třeba číst knihu (dedsátou nejčastější odpověď). Objasnění vnímání těchto konkrétních aktivit by bylo vhodné provést jiný výzkum, který se zaměří konkrétně na tuto problematiku. Pro účely tohoto výzkumu se práce spokojí se získaným výsledkem v a grafu č. 5.

Zajímavým zjištěním je sedmá nejčastější odpověď, kde 11 dotazovaných považuje za náplň volného času domácí práce. Z definic volného času, které se vymezují vůči jakýmkoliv povinnostem pracovním, školním, nebo spojeným s chodem domácnosti či biologickými potřebami, vyplývá, že domácí práce by neměly být považovány za volnočasovou aktivitu. Přesto se tato odpověď zařadila do první poloviny nejčastějších odpovědí. Opět je potřeba si uvědomit, že většinová část dotazovaných je ve věku 16 let. Rodiče v tomto věku obvykle přidávají dětem více povinností, které děti ale nerady přijímají. Můžou mít pocit ukřivdění a domácí práce tedy vnímají jako něco, co jim bere volný čas.

Několik dotázaných využilo možnost vyjádřit se v kolonce „jiné”. Za zmínku stojí, jak graf napovídá, že 4 dotázaní zmínili do volnočasových aktivit i brigádu. Opět je to dle definic volného času něco, co by vůbec do volného času nemělo být řazeno. Vysvětlení by mohla nabídnout domněnka, že to dotazovaní vnímají jako něco nad rámec svých školních povinností a pro další povinnosti, které si sami zvolili (zmíněná brigáda) musí využít část svého volného času. Je zde zřejmá snaha o ekonomickou samostatnost.

10.6 Vyber 3 aktivity, které bys rád dělal ve svém volném čase.

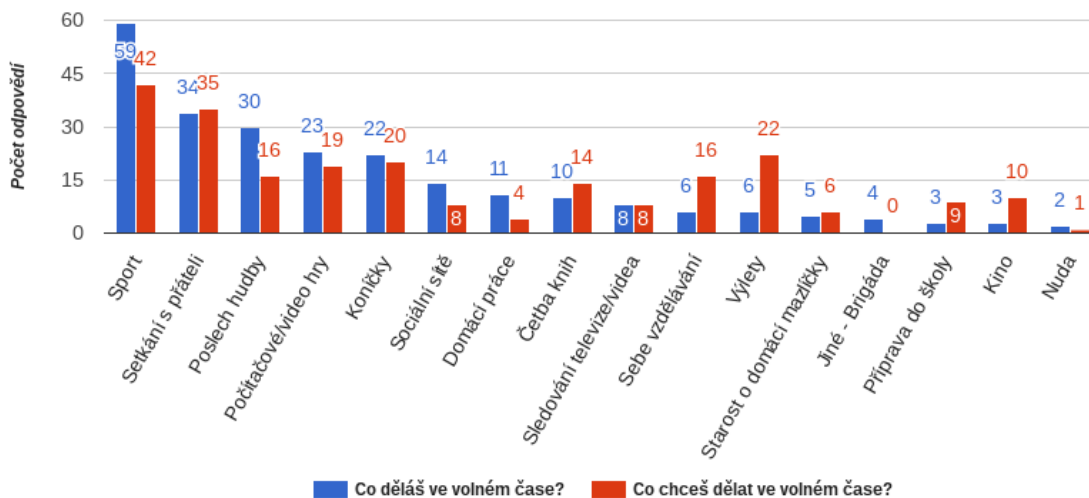
Touto otázkou dává dotazník prostor vyjádřit se ke svým touhám o volném čase. Zaměřuje se na skutečnost, jestli vybraná skupina tráví volný čas, tak jak by chtěla. Jedná se o polouzavřenou otázku, která je totožná s předchozí otázkou (Vyber 3 aktivity, které děláš ve svém volném čase). Neočekává se nějaký konkrétní závěr, získaná data budou porovnána s daty z předchozí otázky. U jednotlivých odchylek lze vytvořit několik výzkumných otázek, proč tomu tak je.

Graf 6: Chtěné volnočasové aktivity

Hned na první pohled je zřejmé, že většina dotázaných se chce věnovat ve svém volně sportovní činnosti a setkávat se s přáteli. Tento výsledek je velmi pozitivní, očividně na prvním místě dělají, co dělat chtějí. Takto jednoduše ale tuto otázku nelze uzavřít, lepší

orientaci v činnostech, které dotazovaná skupina vykonává a které by ráda vykonávala, poskytnete graf č. 7. Jedná se o propojení výsledků otázek č. 5 a č. 6.

Graf 7: Porovnání vykonávaných aktivit s aktivitami chtěnými

Jak už bylo řečeno, sport a setkání s přáteli jsou stále nejrozšířenější aktivitami, kterým se dotazovaní věnují a věnovat se i chtějí. Významný rozdíl lze ale zaznamenat u výletů, kde pouze 6 dotazovaných odpovědělo, že se výletům věnuje, ale věnovat by se jim chtělo skoro 4x více dotazovaných (22). Nárůst touhy po zájmech lze vidět i u sebevzdělávání, kterému se chce věnovat skoro 3x více dotazovaných (16) nebo přípravě do školy, té se chce věnovat 3x více dotazovaných (9). Nutno podotknout, že se jedná o aktivity spojené se školní docházkou, nebo vzděláváním. Bylo by na místě zjistit názor dotazovaných na sebevzdělávání, jestli mají pocit, že se to vztahuje ke škole, nebo jestli je to vzdělávání nad rámec školy. Toto ale není cílem této práce.

Výrazný pokles odpovědí lze vidět u činností jako je „poslech hudby“ nebo „sociální sítě“. K tomu lze vytvořit dvě výzkumné otázky. První, že si dotazovaní uvědomují, že tráví mnoho času těmito činnostmi, vnímají to jako neproduktivní a rádi by místo toho dělali něco jiného. Druhá, že tyto činnosti nevnímají přímo jako aktivitu, ale jako něco, co je podkresem jiné aktivity. Proto si vyberou z nabídky skutečné aktivity, poslech hudby, nebo být na sociálních sítích mohou i v průběhu právě třeba toho výletu. Tato druhá výzkumná otázka se zdá být pravděpodobnější. Opět by to mohl být námět na samostatný výzkum, který není záměrem této práce.

Další pokles, skoro o třetinu, lze spatřit u sportu. Nejpravděpodobnější výzkumná otázka vychází ze skutečnosti, že se spousta dotázaných věnuje sportu mnohem intenzivněji a na ostatní aktivity jim nezbyvá moc času. Lze tedy očekávat touhu po změně a vyzkoušení nových věcí. Nelze tvrdit, že by někteří přímo upustili od sportu, kterému se již věnují, lze ale předpokládat mezník, kdy se je dospívající rozhodnout, zda pokračit v aktivitě (v tomto případě sportovní činnosti) a věnovat se jí již na vyšší (poloprofesionální) sféře, nebo omezit aktivitu a věnovat se něčemu novému. Takovýto postoj podporují i teorie o hledání identity, sociálního zařazení a pocitu seberealizace. Jednoduše v dospívání může nastat zlom v jedinci, kdy si sám sobě pokládá otázky, zdali se chce věnovat svým dětským aktivitám i nadále.

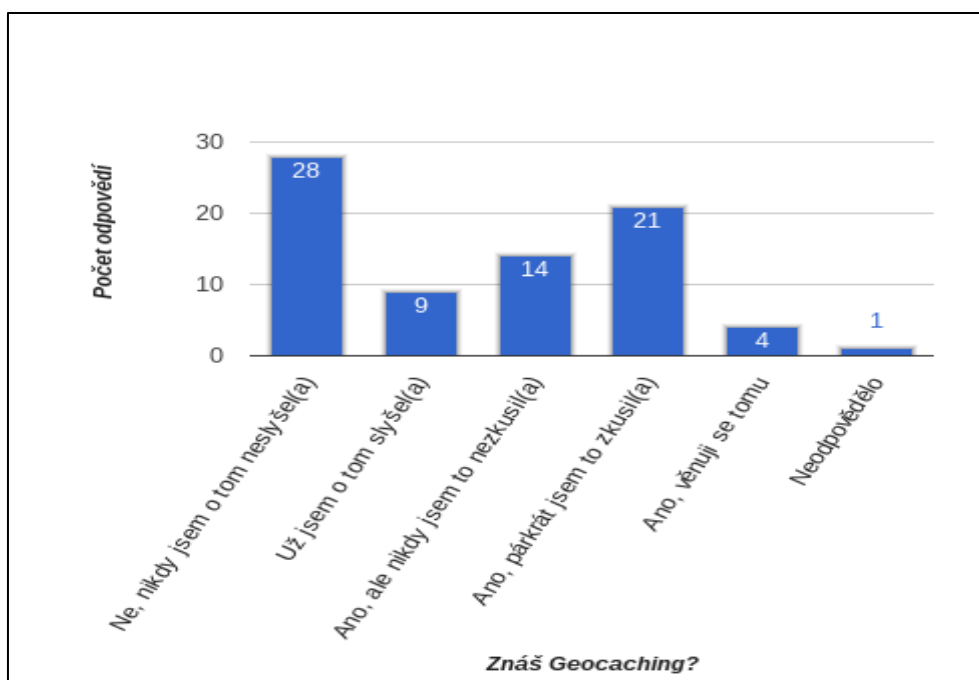
V neposlední řadě si můžeme povšimnout i poklesu odpovědí u domácích prací více než o polovinu. Výchozí výzkumnou otázkou je fakt, že je to něco nepříjemného, co si sami dotazovaní nevybírají. Zadávají jim to rodiče a musí obětovat svůj volný čas, zatímco by se věnovali něčemu jinému. Pokles je tedy osobní a nejspíše i emoční reakce, že tuto činnost dělat nechtějí, že se chtějí věnovat něčemu jinému

10.7 Geocaching

První vybranou aktivitou je geocaching. Jedná se o celosvětovou hru, kdy jsou po celém světě rozmístěné takzvané. keše. Krabičky různých rozměrů, od miniaturních (krabička od fotofilmu) až po velké (ohromné plastové boxy), které jsou zamaskovány, nebo schovány tak, aby se nedaly snadno najít. K nalezení takové keše je zapotřebí znát GPS souřadnice, které lze získat na internetových stránkách. Souřadnice, které zadáte do jakéhokoliv zařízení s GPS modulem (v dnešní době jakýkoliv chytrý telefon), vás zavedou na dané místo. Na první pohled keš není vidět, najít ji může být někdy obtížné.

Geocaching nabízí nový rozměr turistiky. Mezi vybranými moderními aktivitami je pro potřebu GPS technologie. Ta jako taková existuje již několik desetiletí pro vojenské účely, pro komerční a veřejné účely se jedná o technologii starou pouze jedno desetiletí. Jelikož keše umisťují samotní lidé, lze se tak dostat na zajímavá místa. Existuje celosvětová komunita, lze si zřídit účet a chlubit se ostatním, kolik keší už konkrétní jedinec ulovil, vytvářet vlastní keše na místech, které chce jedinec ukázat světu. Nabízí staronové dobrodružství, kde je cesta vedena místo turistických šipkou kompasu na GPS zařízení. Začít hledat keše nic nestojí, může se tomu věnovat každý, kdo má zájem o cestování po okolí i výlety do vzdálenějších koutů nejenom naší republiky.

Výsledky šetření znázorňuje graf č. 8:

Graf 8: Povědomí o Geocachingu

Poměrově převládá u skupiny dotazovaných znalost geocachingu. I přes skutečnost, že většina dotazovaných geocaching nezná (28), tak je povědomí o geocachingu v jakékoliv formě, ať už povrchní, tak i osobní, nadpoloviční. Pozitivní také je poznatek, že ze všech, kdo o geocachingu v jakékoliv podobě ví, ho i vyzkoušel.

V geocachingu je velký potenciál, co se obnovy turistických aktivit týče. Lze ho považovat jak za příležitostnou, nebo spontánní aktivitu, tak i jako pravidelnou činnost. Přitažlivý je hlavně díky možnosti stát se součástí rozsáhlé komunity, dělit se se svými přáteli o nalezených keších, nebo zakládání vlastních a sledovat hodnocení ostatních, kteří keš našli.

Speciálně v případě dotazované skupiny by bylo vhodné zvýšit informovanost o geocachingu. Nejenom že se velká část dotazovaných dozvěděla o geocachingu prvně z tohoto dotazníku, ale i kvůli informacím, které poskytla první část dotazníku. V 6. otázce, kde se dotazník ptal na aktivity, byl zjištěn zájem o výlety. Právě geocaching by mohl být vhodný pro inspiraci k výletům, mohl by zaujmout větší počet dotazovaných než by tomu bylo u klasické turistiky.

10.8 Laser Game

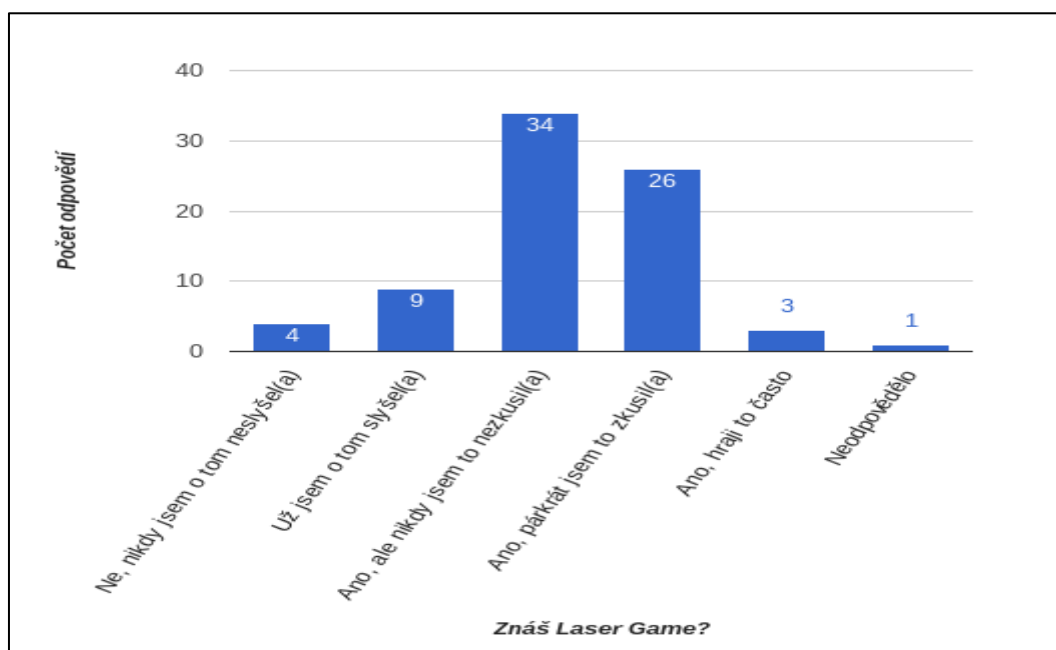
Akce, adrenalin a soutěž. To jsou pravděpodobně největší lákadla pro mládež. Laser Game, jako druhá představená aktivita nabízí prakticky vše, co by se mohlo od moderního pojetí „hry na vojáky“ čekat. Je to jedna z mnoha typů aktivit, kterou může

kdokoliv vyzkoušet. Mezi další podobné se může řadit paintball, airsoft nebo velmi podobná hra Laser Tag. Někdy je Laser Game označován také jako Laser Tag, technologie zbraní (které jsou existenčním prvkem těchto aktivit) je ale rozdílná.

Laser Game je nenáročná akční hra, která nabízí rychlou a dynamickou hru pro týmy přátel. Výhodou tedy je, že se jedná o společenskou aktivitu. Mezi nové a moderní aktivity se řadí ze své podstaty. Pro svou činnost využívá mikročipovou technologii laserových zbraní a snímačů propojených s centrálním počítačovým systémem. Je to v podstatě propracovaná počítačová hra v realitě. Je časově nenáročná a hojně rozšířená převážně v zastavěných oblastech. Prostory jsou převážně podzemní. Arény, kde se hraje, jsou temné a vytvořené uměle s umělým osvětlováním. Mohou být i tematicky stylizované.

Výsledky šetření znázorňuje graf č. 9:

Graf 9: Povědomí o Laser Game

Laser Game je očividně velmi známá aktivita. Na druhou stranu ji většina (34 dotazovaných) ještě nevyzkoušel, i přes to, že ji zná. Důvodů může být mnoho. Jedním z nejpravděpodobnějších důvodů je ekonomická stránka. Laser Game je komerční záležitost. Je potřeba si hru zaplatit. V 16 letech (většinový věk dotazované skupiny) je ekonomická samostatnost na nízké úrovni a vstupné může být překážkou pro vyzkoušení Laser Game. Další fakt je ten, že je Laser Game obyčejná „střílečka“, jak by podotkli počítačoví hráči. Může to tedy připomínat jenom počítačovou hru „naživo“ a z předchozího šetření je patrné, že počítačovým, nebo video hrám se věnuje sice početná skupina dotazovaných, ne však většinová.

U Laser Game se neočekává, že by se jí někdo věnoval pravidelně. Pro účely šetření je považována jako příležitostná nebo spontánní aktivita. Možnosti pro pravidelnou činnost samozřejmě jsou, konají se turnaje, ligy. Lze si u oblíbené společnosti, která provozuje některou z Laser game, vytvořit účet a získávat členské benefity. Finanční náročnost tu je zřejmá, a zatímco u geochachingu jsou investice jednorázové, Laser Game vyžaduje investice pravidelné.

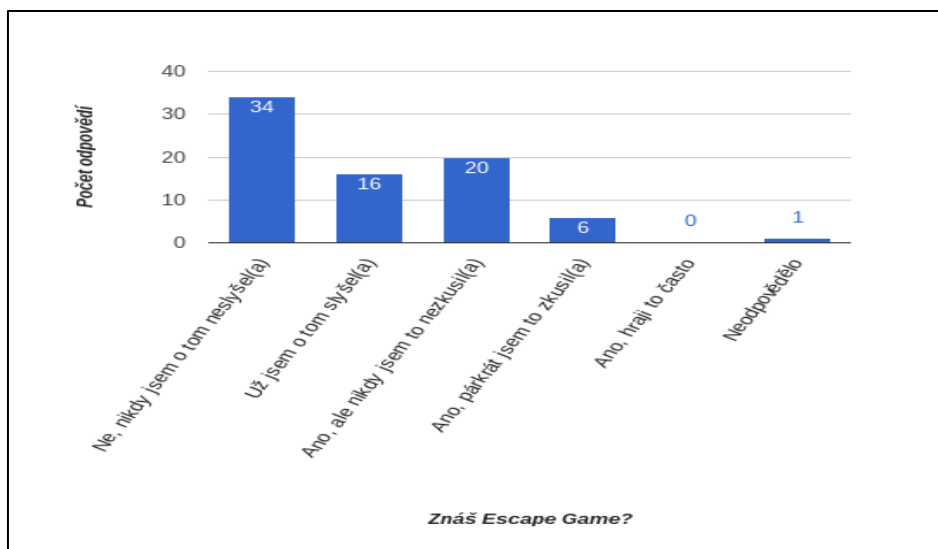
Pro mladé by mohla být lákavá u Laser Game právě týmová akční hra. Doporučuje se jako teambuilding nebo jako vhodná aktivita třeba pro narozeninové oslavy.

10.9 Escape Game

Escape Game, v češtině úniková hra, zakládá na adrenalinu, stresu, logice a inteligenci. Všechny tyto prvky jsou obsaženy v situaci, kdy je účastník uzamčen v konkrétní místnosti. Jeho úkolem je dostat se v časovém limitu z místnosti. Musí řešit logické hádanky, hledat spojitosti mezi obyčejnými věcmi a řešit záhadné úkoly, které mu pomůžou dostat se ven. Vše to vzniká pod rukama zkušených tvůrců, ať už z oboru psychologie, pedagogiky, matematiky, nebo informatiky. Právě spojení psychologie a informatiky z této aktivity umožňuje vytvořit propracovaný systém automatizovaných místností.

Mezi nové aktivity se řadí hlavně kvůli své aktuální popularitě. Mnoho informačních portálů o volném čase propaguje únikové hry jako ohromný zážitek. Využívá právě moderních technologií, jako jsou světelná čidla, počítačem řízená zařízení, elektronické pasti a jiné elektronikou poháněné přístroje. V tomto duchu se snaží nabídnout účastníkům atmosféru buď magickou, akční nebo vesmírnou. Záleží na tématu, které si účastník vybere.

Výsledky šetření znázorňuje graf č. 10:

Graf 10: Povědomí o Escape Game

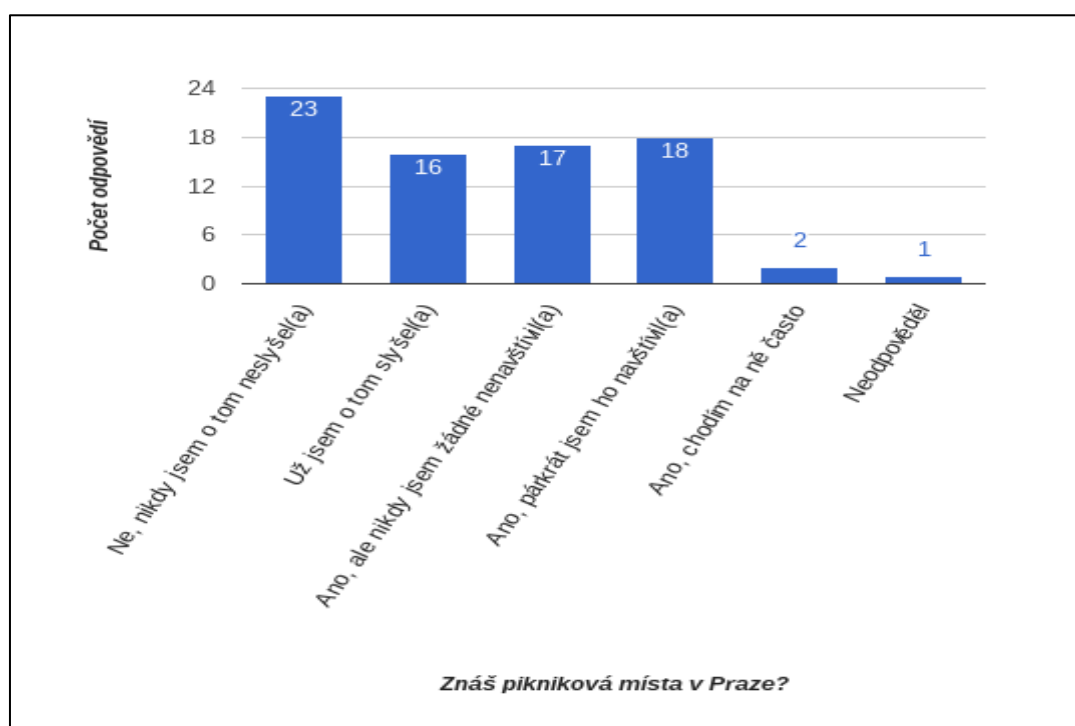
Velká část dotázaných vůbec o únikových hrách neslyšela. I přes značnou propagaci médií je to překvapivý výsledek. Na druhou stranu je potřeba si uvědomit, že se jedná opět o komerční záležitost a ve výsledku ani ne příliš levnou, ba naopak. Nejčastější propagace nalezneme na různých slevových internetových stránkách, provozovatelé únikových místností realizují akční nabídky, aby propagovali tuto aktivitu. Jelikož vybraná skupina není většinou ekonomicky samostatná, nemusí na internetu cíleně vyhledávat nákup zážitku, pravděpodobně se budou poohlížet po aktivitách, které jsou finančně nenáročné. Tento trend byl spatřen už u Laser Game, který je oproti únikové hře finančně zatížen minimálně. Zde je trend finanční závislosti zřejmý. Mladí lidé si vybírají aktivity z velké pravděpodobnosti i na základě finanční dostupnosti. Tomuto zjištění odpovídají i další odpovědi, kdy skoro polovina dotázaných únikové hry zná, nebo o nich minimálně slyšela, ale pouze 6 dotazovaných únikovou hru vyzkoušelo. Pravidelně se únikovým hrám ani věnovat nelze. Nejenom kvůli finanční stránce, ale také i z podstaty hry. Jakmile se vyřeší jedna místnost, není důvod se do ní vracet. Obvykle se v místnostech nic nemění, úkoly zůstávají stejné. Každá místnost je tedy jednorázová a při pravidelné návštěvě různých místností se z toho stává finančně velmi nákladná aktivita. Z tohoto hlediska lze považovat únikovou hru pouze jako příležitostnou aktivitu. Přesněji by mohla být nazvána spíše zážitkem, než aktivitou.

10.10 Pikniková místa

Piknikové místo není ani aktivita a ani nesplňuje stanovená kritéria pro moderní, nové aktivity. Přesto zaujímá oprávněně místo v nových aktivitách dnešní doby.

Táboření, rozdělávání ohňů, grilování a posezení s přáteli u otevřeného ohně je záležitostí známou po generace. Od trampingu, přes chataření až po dětské tábory, to vše charakterizuje táborák. Aglomerace, právní a bezpečnostní předpisy spolu s umělou zelení v městských zástavbách neumožňuje rozdělávání otevřených ohňů. Táborák nebo grilování je tedy výsadou majitelů chat nebo letních táborů. V roce 2009 ale vzniklo v Praze 16 míst, kde lze buď grilovat, nebo rozdělávat v trvale vytvořených tábořištích otevřený oheň. Umožňuje tak trávit volný čas v přírodě i uprostřed města. Mladí, kteří se obvykle těší na teplé večery a snaží se získat chatu jenom pro sebe a pro svou partu, tak aby tam nebyli rodiče, tak mají možnost trávit večery u grilu, nebo ohniště přímo v Praze. Místa jsou volně přístupná, mají svůj řád a dodržování tohoto řádu hlídá městská policie spolu s lesníky Lesů hl. m. Prahy.

Výsledky šetření znázorňuje graf č. 11:

Graf 11: Povědomí o piknikových místech v Praze

Podobně jako u geocachingu většina dotázaných už o piknikových místech aspoň slyšela. Pozitivní je i fakt, že ho velká část dotázaných i navštívila. Důvodem, proč ostatní (téměř polovina) piknikové místo nenavštívili, může být fakt, že se jedná o místo veřejné. Možná chtějí víc soukromí, nechtějí být pod dohledem ostatních. Dalším důvodem může být i fakt, že těch míst není mnoho, v podstatě jenom 8 pro možnost rozdělávání otevřeného ohně, dalších 8 je pouze pro grilování ve vlastním přineseném grilu.

Piknikové místo může skýtat velikou nevýhodu pro mladé. Existuje totiž provozní řád piknikového místa. Mezi hlavní podmínku rozdělávání ohně je přítomnost osoby starší 18 let. Dokonce je stanovena i oficiální provozní doba piknikového místa. Ani jedno, ani druhé však mládež nevyhledává. Schází-li se se skupinou vrstevníku, poslední, po čem touží, je regulace pravidel a dohled někoho dospělého.

11 Závěr

Prvním cílem bakalářské práce bylo stručně popsat postupnou změnu volného času v posledních několika desetiletích a zaměřit se na současné vnímání volného času mládeží. Druhým cílem bakalářské práce bylo představení volnočasových aktivit, které by byly vhodné pro volný čas a průzkum, zda jsou vůbec mezi vybranou skupinou mladých lidí známé.

Volný čas se v průběhu posledního půl století proměnil velmi významným způsobem. V literatuře lze spatřovat především proměny jeho vnímání a nárůst na významu pro život člověka v celé jeho délce. Společnost musí pružně reagovat na jeho změny.

Volný čas získává na svém významu i v závislosti na kritice současného školství, kdy je výuka stále příliš plochá. Děti a mladí lidé se dostávají do interakce se společností a praktickým životem mnohem dříve než předchozí generace. Rychleji mohou zhodnocovat praktický dosah teoretických poznatků a může se předpokládat, že takto budou zhodnocovat právě ve svém volném čase.

Významnou roli ve formování osobnosti v dnešních dobách hrají média. Ukazují mladým lidem vzory chování a činností, které potom mladí chtějí také dělat. Setkávají se s informacemi a postoji, převážně prostřednictvím internetu, kterým nemusí ještě přímo rozumět. Nejsou schopni svými zkušenostmi zaujmout zdravý kritický postoj a vytvořit si vlastní názor.

Z toho vyplývá, že vhodným pedagogickým působením ve volném čase lze dosáhnout pozitivního vývoje osobnosti mladého člověka, umožnit mu přiměřeným způsobem reagovat na podněty společnosti a vést ho k plnohodnotnému životu nejenom pracovního, ale i osobního.

K významu volného času se dostala v 90. letech i komerční sféra, volnočasové aktivity opouští prostor školy, školských zařízení. Objevuje se mnoho nabídek pro volnočasové aktivity, ale za úplaty. Zvyšuje se tak finanční náročnost a velká oblast volnočasových aktivit se uzavírá pro rodiny a mladistvé, kteří nejsou ekonomicky dostatečně zajištěni.

Trendem v trávení volného času může být hledání dostupných aktivit, které nejsou náročné časově nebo finančně, jsou dostupné široké veřejnosti a nabízejí rozvoj osobnosti. Je zřejmá snaha pedagogů volného času působit na mladé vnitřní motivací k činnostem, k vytváření pozitivních postojů vůči společnosti a sobě samým. Zároveň je v dnešní přetechnizované době nutnost nabídnout mladým lidem alternativní poznávání společnosti než

skrze media. V neposlední řadě bude nutné najít i řešení v otázce financí, nejenom ze strany jedince nebo rodiny, ale i ze strany společnosti. Dotazníkové šetření potvrdilo finanční stránku volného času tím, že několik dotázaných vědomě zahrnují do svého volného času i brigády a přivýdělnky.

V tomto směru bylo shledáno několik aktivit vhodných, zejména geocaching, který nabízí smysluplné trávení volného času nejenom v přírodě. Tento potenciál byl potvrzen i získanými údaji z dotazníků, kdy skupina dotazovaných vyjádřila touhu po výletech.

Bakalářská práce je koncipovaná jako širší náhled na problematiku volného času mládeže v současné době a možnosti trendů, kterými se může volný čas ubírat. V tomto ohledu nabídla validní informace a umožnila tak bližší porozumění postojů vybrané skupiny mladých lidí.

Na tuto práci může navazovat konkrétní zkoumání některých výzkumných otázek, které byly zjištěny a nastíněny v průběhu vyhodnocování dotazníků. Informace o vybrané skupině mladých lidí by zase mohly posloužit pedagogům na dané škole v konkretizaci nabídek volnočasových aktivit. Ti by pak mohli reagovat na touhy svých žáků, umožnit jim věnovat se přesně té oblasti, po které touží.

12 Seznam použité literatury a informačních zdrojů

1. ČERVINKA, Antonín. *Práce a volný čas*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1966.
2. ENVIS - *Informační servis o životním prostředí: Pikniková místa v pražských lesích a lesoparcích* [online]. Praha: Envis, 2011 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: [http://envis.praha-mesto.cz/\(gg3yapy12lry0aievia2f245\)/zdroj.aspx?typ=2&Id=86628&sh=-633336228](http://envis.praha-mesto.cz/(gg3yapy12lry0aievia2f245)/zdroj.aspx?typ=2&Id=86628&sh=-633336228)
3. FRANC, Martin a Jiří KNAPÍK. *Volný čas v českých zemích 1957-1967*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. Šťastné zítřky (Academia), sv. 8. ISBN 978-80-200-2229-5.
4. *Geocaching* [online]. Goundspeak, 2016 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <https://www.geocaching.com/guide/>
5. HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6.
6. HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
7. JÍRA, Otakar. *DĚTI, MLÁDEŽ A VOLNÝ ČAS* [online]. Praha, 1997 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1157352599.pdf>
8. *Sociologický časopis/Czech sociological review: Dumazedier J.: Volný čas* [online]. 1966, 1966(3) [cit. 2016-03-15].
9. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.
10. VOJTÍŠEK, Petr. *Výzkumné metody* [online]. Praha, 2012 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: http://skoly.praha.eu/files/=84121/Skripta+++V%C3%BDzkumn%C3%A9_metody.pdf

13 Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník

Příloha 1 Dotazník

Dobrý den,

tento dotazník se zaměřuje na volný čas mládeže a jeho trávení. Je součástí bakalářské práce a snaží se zmapovat povědomí o volném čase mezi mladými a dospívajícími lidmi. Dotazník je anonymní a zabere nanejvýše 10 minut. Prosím, vyplňujte samostatně.

Děkuji za Váš čas,

Petr Brand

1. Kolik je ti let? _____

2. Kolik volného času máš?

- Velmi málo   Málo   Dostatečně   Hodně   Velmi hodně

3. Trávíš volný čas samostatně, nebo s někým?

- Úplně samostatně   Spíše samostatně   Spíše s někým   Pouze s někým

4. Trávíš volný čas společně s rodiči, nebo s partou?

- Jen s rodiči   Spíše s rodiči   S rodiči i s partou   Spíše s partou   Jen s partou

5. Vyber 3 aktivity, které děláš ve svém volném čase.

☐ Počítačové/video hry	☐ Sociální sítě	☐ Nuda	☐ Poslech hudby	☐ Sport
☐ Domácí práce	☐ Sebe vzdělávání	☐ Příprava do školy	☐ Četba knih	☐ Výlety
☐ Koníčky	☐ Sledování televize/video	☐ Setkání s přáteli	☐ Kino	☐ Starost o domácí mazlíčky

Jiné: _____

6. Vyber 3 aktivity, které bys rád dělal ve svém volném čase.

☐ Počítačové/video hry	☐ Sociální sítě	☐ Nuda	☐ Poslech hudby	☐ Sport
☐ Domácí práce	☐ Sebe vzdělávání	☐ Příprava do školy	☐ Četba knih	☐ Výlety
☐ Koníčky	☐ Sledování televize/video	☐ Setkání s přáteli	☐ Kino	☐ Starost o domácí mazlíčky

Jiné: _____

V této části dotazníku se můžete lehce seznámit s volnočasovými aktivitami, které jsou v dnešní době docela populární, a může se jim věnovat prakticky kdokoliv.

Geocaching

Celosvětová hra, při které je po světě i ve vašem okolí ukryto několik tajných schránek (keší), které můžete najít. Zakládá se na systému GPS, kde si najdete na internetu souřadnice keše a poté se s pomocí GPS (stačí chytrý telefon) vydáte na cestě. Díky komunitě lidí můžete objevit nová a zajímavá místa a obyčejná procházka se tam může stát dobrodružnou cestou.

Znáte geocaching?

- Ne, nikdy jsem o tom neslyšel (a)   Už jsem o tom slyšel (a)   Ano, ale nikdy jsem to nezkusil (a)   Ano, párkrát jsem to zkusil (a)   Ano, věnuji se tomu

LaserGame

Adrenalinem napuštěná akční zábava pro velké i menší, která využívá moderní technologie, světelné a zvukové efekty. Souboj, kde je vaším úkolem zastřelit všechny ostatní a získat tím co nejvyšší skóre, se odehrává v tmavé aréně. Hráč je vybaven zbrojí a speciální laserovou zbraní. Zároveň si můžete vybrat z několika herních modů, takže to pokaždé může být něco nového.

Znáte lasergame?

- Ne, nikdy jsem o tom neslyšel (a)   Už jsem o tom slyšel (a)   Ano, ale nikdy jsem to nezkusil (a)   Ano, párkrát jsem to zkusil (a)   Ano, hraji to často

Escape game (úniková hra)

Chtěli jste si někdy vyzkoušet, jaké to je, když vás zavrou do místnosti a vy zjistíte, že jste zamčení? Při této hře si můžete vybrat z několika tematických místností a zkusit z nich uniknout. Se svým týmem máte obvykle 60 minut plných hádanek, tajných šifer a úkolů, aby se vám povedlo opustit v pořádku místnost.

Znáte únikovou hru?

- Ne, nikdy jsem o tom neslyšel (a)   Už jsem o tom slyšel (a)   Ano, ale nikdy jsem to nezkusil (a)   Ano, párkrát jsem to zkusil (a)   Ano, hraji to často

Pikniková místa

V lesích hl. m. Prahy je zbudováno několik míst, kde lze buď rozdělávat přímo oheň, nebo si donést gril. Vše bez nutnosti povolení, nebo dodržení komplikovaných bezpečnostních pravidel. Stačí přijít a můžete si užívat letní zábavu s přáteli uprostřed Prahy.

Znáte nějaké piknikové místo v Praze

- Ne, nikdy jsem o tom neslyšel (a)   Už jsem o tom slyšel (a)   Ano, ale nikdy jsem žádné nenevštívil (a)   Ano, párkrát jsem ho navštívil (a)   Ano, chodím na ně často